Annemarie Verburg

DE VLAARDINGSE NOTARISSEN VÓÓR 1811 EN HUN ARCHIEVEN

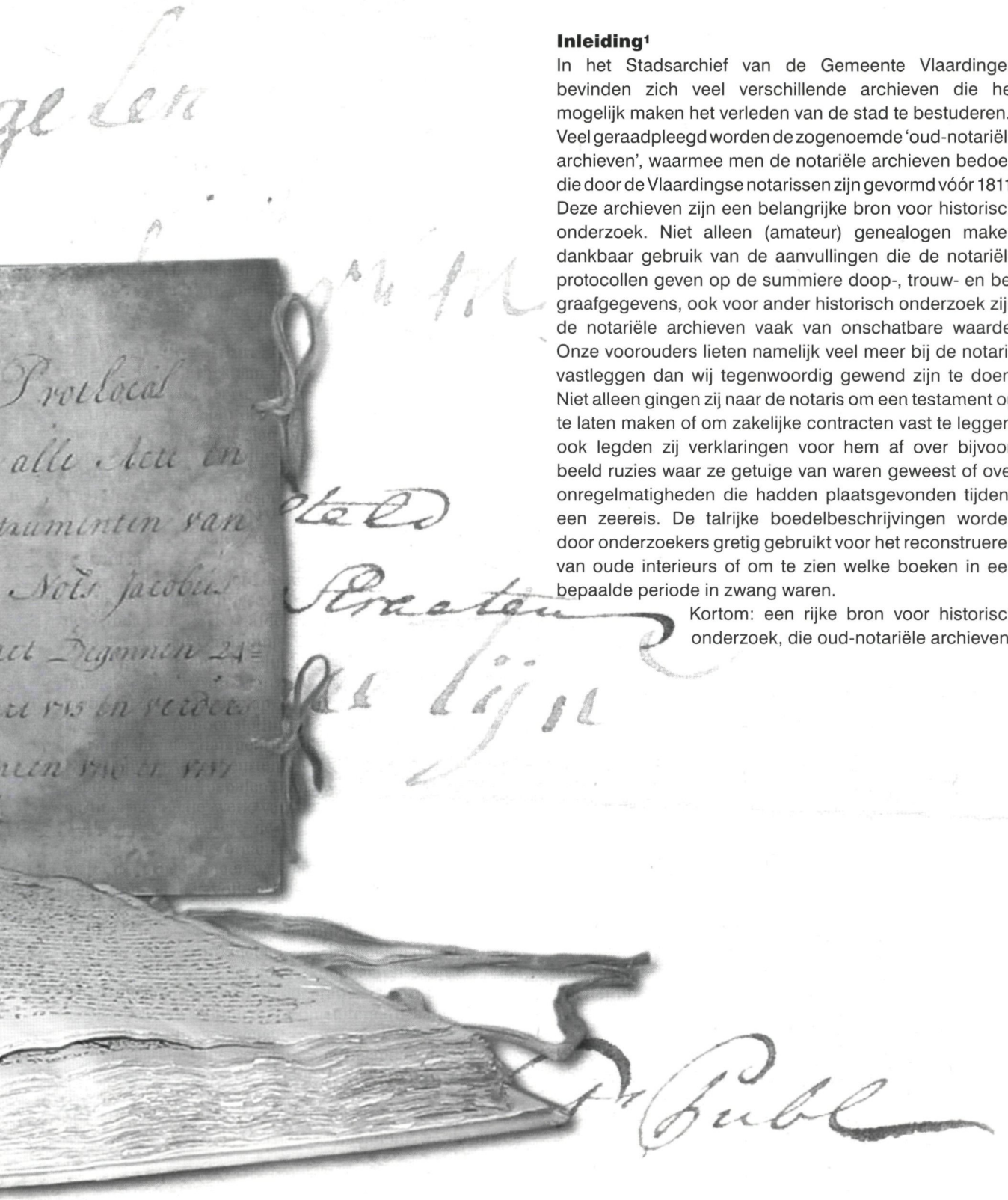

Inleiding[1]

In het Stadsarchief van de Gemeente Vlaardingen bevinden zich veel verschillende archieven die het mogelijk maken het verleden van de stad te bestuderen. Veel geraadpleegd worden de zogenoemde 'oud-notariële archieven', waarmee men de notariële archieven bedoelt die door de Vlaardingse notarissen zijn gevormd vóór 1811. Deze archieven zijn een belangrijke bron voor historisch onderzoek. Niet alleen (amateur) genealogen maken dankbaar gebruik van de aanvullingen die de notariële protocollen geven op de summiere doop-, trouw- en begraafgegevens, ook voor ander historisch onderzoek zijn de notariële archieven vaak van onschatbare waarde. Onze voorouders lieten namelijk veel meer bij de notaris vastleggen dan wij tegenwoordig gewend zijn te doen. Niet alleen gingen zij naar de notaris om een testament op te laten maken of om zakelijke contracten vast te leggen, ook legden zij verklaringen voor hem af over bijvoorbeeld ruzies waar ze getuige van waren geweest of over onregelmatigheden die hadden plaatsgevonden tijdens een zeereis. De talrijke boedelbeschrijvingen worden door onderzoekers gretig gebruikt voor het reconstrueren van oude interieurs of om te zien welke boeken in een bepaalde periode in zwang waren.

Kortom: een rijke bron voor historisch onderzoek, die oud-notariële archieven!

In het algemeen is er over de notarissen zelf en de vorming van hun archieven niet zoveel bekend. Weliswaar waren er algemene regels waaraan zij zich dienden te houden, maar of deze regels in de praktijk overal werden nageleefd, is eigenlijk nauwelijks onderzocht. Voor wat betreft de notariële archieven van Rotterdam en Leiden wordt op deze regelgeving vrij uitgebreid ingegaan in de inleiding van de inventaris van de notariële archieven. Van de Vlaardingse notarissen en hun archieven is echter nauwelijks iets bekend. De Vlaardingse inventaris geeft slechts een opsomming van de bewaard gebleven protocollen per notaris. Men kan zich echter afvragen of deze opsomming compleet is. Wie de inventaris openslaat, merkt dat er nogal wat hiaten zijn. Zo zijn er totaal geen akten overgebleven uit de periode vóór 1620 en over de jaren 1649-1660 en 1673-1703. Pas vanaf 1703 lijkt er continuïteit te zijn ontstaan bij de overlevering van de protocollen.

Officieel moesten in de periode vóór 1811 de protocollen van een notaris na diens overlijden of vertrek worden overgedragen aan de secretaris van de gemeente waar de betrokken notaris zijn standplaats had. Uit de hiaten blijkt dat deze overdracht dus klaarblijkelijk niet altijd heeft plaatsgevonden. De vraag is natuurlijk of men dit op de een of andere manier kan controleren. Is er, bijvoorbeeld op grond van ander archiefmateriaal, vast te stellen of er protocollen ontbreken? En als dat zo is, is er dan nog te achterhalen wat er met deze protocollen is gebeurd en hoeveel akten er verloren zijn gegaan?

Met betrekking tot de notarissen kan men zich afvragen wat hun positie was binnen de gemeenschap. Kwamen zij voort uit de lokale bewoners of kwamen zij van elders? Wat was hun sociale achtergrond en welke opleiding hadden zij genoten? Uit welke kringen kwamen hun huwelijkspartners? Op al deze vragen zal in dit artikel worden ingegaan.

Korte voorgeschiedenis van het notarisambt in onze streken

Eind 13e eeuw verschenen de eerste 'notarii publici' (openbare notarissen) in onze streken. Om het notarisambt uit te mogen oefenen moesten zij worden gecreëerd (= benoemd) door de paus of de keizer of door iemand die door dezen gemachtigd was om notarissen te benoemen.[2] Werd het notarisambt aanvankelijk vooral uitgeoefend door geestelijken, in de loop van de 16e eeuw werd het notariaat steeds meer een wereldlijke instelling.
In 1524 bepaalde Karel V dat men alleen nog maar als notaris kon worden beëdigd na het afleggen van een examen voor het gewestelijk bestuur.[3] Daarnaast werden stadsbesturen verplicht een maximum aantal notarisplaatsen vast te stellen.[4] Een aanvullende regeling uit 1540 legde onder meer aan de notaris de verplichting op om alle akten die door hem waren opgemaakt te bewaren.[5]

Een overzicht van de notarissen die in Vlaardingen werkzaam zijn geweest vóór 1811

Het samenstellen van een overzicht van de notarissen, die in Vlaardingen werkzaam zijn geweest vóór 1811, blijkt een verre van eenvoudige zaak te zijn. Er zijn diverse overzichten in omloop die niet alleen van elkaar afwijken qua namen, maar vooral wat betreft de jaartallen.
Eén van deze overzichten is samengesteld voor een tentoonstelling die in Vlaardingen is gehouden van 14 t/m 24 mei 1969 in het Stadsarchief onder de titel 'De notaris in Vlaardingen, 1619-1842'. Het tweede overzicht is afkomstig uit het 'Register der Protocollen van Notarissen in Nederland', samengesteld in opdracht van de Broederschap der Notarissen en gepubliceerd in 1916. Zetten we beide overzichten naast elkaar, dan krijgen we een lijst met notarissen zoals in schema 1.

We zien dat beide overzichten met name afwijken voor wat betreft de 17e -eeuwse notarissen, maar ook bij de laat 18e -eeuwse notaris Toussijn Woordhouder constateren we nog een verschil van tien jaar in aanvangsdatum. Dit verschil wordt in zijn geval veroorzaakt doordat de tentoonstellingslijst is uitgegaan van zijn admissiedatum als notaris voor het Hof van Holland (5 november 1773), terwijl de registerlijst zich baseert op de data van de bewaard gebleven protocollen. Dit betekent echter niet dat er protocollen van Toussijn Woordhouder zoek zijn geraakt. Nader onderzoek wees uit dat hij de eerste jaren als notaris werkzaam was in Zegwaard en Zevender. De protocollen die hij in deze plaatsen heeft opgemaakt, lopen van januari 1775 tot april 1783 en worden bewaard in het Nationaal Archief te Den Haag.[6]

Notaris:	*Tentoonstelling:*	*Register:*
Johan Dwinglo	1605 - 1643	1620 - 1643
Sebastiaan v.d. Piet	1621 - 1633	1623 - 1638
François Molenijser	ca.1617	niet genoemd
Cornelis Arentsz. van Rijn	niet genoemd	1636
Arent Dwinglo	1643 - 1662	1644 - 1663
Hendrik de Man	1655 - 1671	1658 - 1671
Johan Roggeveen	1673 - 1709	niet genoemd
Jacobus Braet	1703 - 1725	1703 - 1725
Michiel de Vooght	1717 - 1775	1725 - 1775
Pieter de Vooght	1751 - 1761	1751 - 1761
Philippus de Heer	1775 - 1782	1775 - 1782
Toussijn Woordhouder	1773 - 1787	1783 - 1787
A.H. Engelbert van Banchem	1787 - 1788	1787 - 1788
Jan Kramer	1788 - 1803	1788 - 1803
Pieter Verkade	1796 - 1848	1796 - 1848

In het geval van Johan Dwinglo speelt echter een geheel ander probleem. De tentoonstellingslijst geeft 1605 als aanvangsjaar van zijn notariële loopbaan, de registerlijst 1620. Het jaartal 1605 is gebaseerd op het feit dat Johan Dwinglo toen toestemming kreeg van het stadsbestuur om het notarisambt uit te oefenen. Hij overleed echter al in 1612, zodat hij nooit tot 1643 als notaris werkzaam kan zijn geweest. Wat wil het geval? Johan Dwinglo werd in het notarisambt opgevolgd door zijn gelijknamige broer Johan Dwinglo[7]. Van Johan Dwinglo I zijn helemaal geen protocollen bewaard gebleven, van Johan Dwinglo II zijn de protocollen van vóór 1619 verloren gegaan, die van 1620 tot en met 1643 zijn bewaard gebleven. Deze laatste jaartallen verklaren de opgave van de registerlijst, die dus alleen betrekking heeft op Johan Dwinglo II.

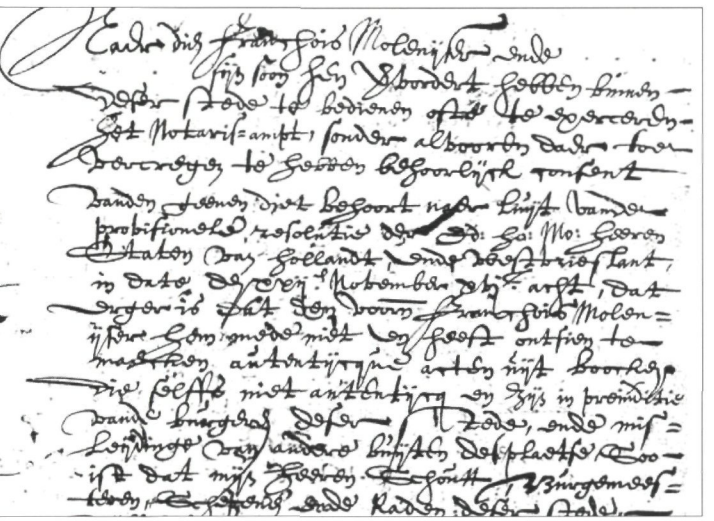

Afbeelding 1: Tekst waarin het François Molenijser en zijn niet met name genoemde zoon door de Heren van de Wet verboden wordt om het notarisambt uit te oefenen te Vlaardingen.

In de catologus die ter gelegenheid van de tentoonstelling werd samengesteld, wordt ook nog melding gemaakt van een zekere François Molenijser die als notaris werkzaam zou zijn geweest te Vlaardingen. Het college van de Wet (bestaande uit schout, burgemeesters en schepenen) verbood hem namelijk op 29 december 1617 nog langer het notarisambt uit te oefenen zonder de vereiste toestemming, omdat hij kopieën met een rechtsgeldig karakter gemaakt had van aktes die op zichzelf genomen niet rechtsgeldig waren.[8] Het verbod gold niet alleen François, maar ook zijn niet met name genoemde zoon, die mogelijk identiek is aan een zekere Pieter Molenijser die in 1622 het notarisambt te Schiedam uitoefende.[9] Het lijkt erop dat François zich van het verbod niet veel aangetrokken heeft. Hoewel zijn protocollen niet bewaard zijn gebleven, weten we uit andere archiefbronnen dat hij in ieder geval in mei 1618 nog testamenten heeft opgemaakt in Vlaardingen.[10] Daarnaast wordt hij op 8 oktober 1620 samen met Johan Dwinglo II nog als procureur van Vlaardingen genoemd.[11]

Linkerpagina: schema 1: Notarissen werkzaam in Vlaardingen volgens de tentoonstellingslijst en de registerlijst

Notaris Cornelis Arentsz. van Rijn die in de tentoonstellingslijst niet wordt genoemd en in de registerlijst wel, is vermoedelijk identiek aan de Cornelis Arentsz. van Rijn die op 3 december 1639 als poorter te Vlaardingen werd ingeschreven. Als geboorteplaats gaf hij Monster Ambacht op. Van hem is slechts één akte bewaard gebleven, d.d. 13 oktober 1636.[12]
Notaris Johan Roggeveen daarentegen wordt in de registerlijst niet genoemd, terwijl de tentoonstellingslijst hem maar liefst 36 jaar lang het notarisambt in Vlaardingen toebedeelt. In de bronnen wordt hij echter maar zelden als notaris te Vlaardingen genoemd. Het is dan ook nog maar de vraag of deze notaris officieel wel zoveel jaren zijn standplaats in Vlaardingen heeft gehad. Hij werd geadmitteerd door het Hof van Holland op 11 januari 1673 te Rijswijk, maar er zijn ook aanwijzingen dat hij in Spijkenisse woonde en daar als notaris werkzaam was.
Een notariële akte uit Schiedam noemt hem als notaris te Vlaardingen in 1676[13], evenals een herroeping van een akte van voogdij gepasseerd op 27 december 1674, die zich in het rechterlijk archief van Vlaardingen bevindt (d.d. 1 februari 1677)[14]. Op 9 november 1678 maakten Jan Jansz. Brouwer en zijn vrouw daarentegen hun testament op voor Johan Roggeveen te Spijkenisse.[15] Voor een ambtsperiode van 37 jaar zijn de vondsten in het Vlaardingse archief aan de magere kant. Als Johan Roggeveen het notarisambt uitoefende in Rijswijk of Spijkenisse, dan zijn daar in ieder geval geen protocollen van bewaard gebleven en als notaris te Vlaardingen heeft hij ons slechts één minuutakte achtergelaten d.d. 2 december 1709. Volgens de Schiedamse inventaris van de notariële archieven woonde hij in 1709 te Schiedam, terwijl hij zijn praktijk uitoefende in Vlaardingen. Op 16 december 1709 kreeg hij toestemming om het notarisambt uit te oefenen in Schiedam, wat hij tot zijn overlijden in oktober 1710 deed.[16] De overgebleven Vlaardingse minuutakte dateert derhalve van kort voor Johan's officiële verhuizing naar Schiedam.

Notarissen te Vlaardingen vóór 1605

Een vraag die we ons kunnen stellen is of er vóór Johan Dwinglo I, dus vóór 1605, al notarissen werkzaam waren in Vlaardingen. Dat blijkt inderdaad het geval te zijn geweest. In 1505 maakte notaris Johannes van Monster een akte op in het huis van Wouter Arentsz., poorter te

Vlaardingen.[17] Er zijn geen andere akten van hem bekend, zodat het niet met zekerheid te zeggen is dat hij inderdaad zijn standplaats in Vlaardingen had. Zoals we verderop nog zullen zien, gebeurde het wel vaker dat met name in de beginfase notarissen akten opmaakten buiten hun eigenlijke standplaats.

Van een zekere Quirijn Cornelisz. *"van Vlaerdinghen"* zijn twee notariële akten bekend. De oudste werd vervaardigd op 27 februari 1551, vermoedelijk te Delft en is bewaard gebleven in het archief van het St. Barbaraklooster te Delft. De tweede akte werd opgemaakt te Vlaardingen op 10 december 1554 en betreft een procuratie die Katrijn Jansd. weduwe van Cornelis Pietersz. te Vlaardingen geeft aan mr. Pieter Woutersz., procureur-postulant bij de Grote Raad van Mechelen.[18]

Tussen 1597 en 1610 wordt een zekere Arent Rutgersz. van Weert als notaris genoemd[19]. Van hem is iets meer bekend, zij het dat de gegevens nog altijd schaars zijn. Op 29 juni 1563 wordt hij als poorter te Vlaardingen ingeschreven als Arent Rutgersz. *"coster"*[20], maar blijkens het kohier van de tiende penning van 1561 woonde hij al voor zijn inschrijving als poorter in de stad, vermoedelijk eerst in een huurwoning aan het Koningsveld[21] (de Waal) en later in een eigen huis aan de Rietdijk (Maassluissedijk).[22] In 1572 wordt hij nog steeds 'coster' genoemd, maar in 1590 blijkt hij schoolmeester[23] te zijn. Arent Rutgersz. komt slechts eenmaal in de weesboeken voor als ondertekenaar van de verdeling van een nalatenschap[24]. Dat is in 1588 en hij wordt dan geen notaris genoemd. In juni 1589 machtigt Lenaert Adriaensz., wonend op de Broeck in het Ambacht van Vlaardingen, zijnde *"een oud man die kwalijk reizen kan"*, zijn schoonzoon Engel Engelsz. voor Arent Rutgersz. van Weert, notaris.[25] In 1592 noemt men hem Arent Rutgersz. *"oude koster"*[26]. Hij koopt dan een erf aan de Vleersteeg.[27]
In 1597 tekent hij als openbaar notaris een akte van boedelscheiding tussen Joost Jaspersz. en Vranck Jaspersz., kinderen en erfgenamen van Jasper Vranckenz. en Neeltje Jacobs.[28]
Rond 1610 blijkt hij op het in 1592 gekochte erf gebouwd te hebben, want dan komt hij voor als eigenaar van een pand in de Vleersteeg in het schouwboek van het brandgeweer. Hij wordt dan ook notaris genoemd.[29] Een akte uit 1620 noemt hem als notaris voor wie een testament werd gepasseerd op 15 april 1608[30]. Het feit dat er in later jaren niet op grote schaal testamenten werden getoond voor de weeskamer, die gepasseerd waren voor deze Arent Rutgersz., maakt het aannemelijk dat hij het notarisambt niet echt lang en intensief heeft vervuld in Vlaardingen. Mogelijk heeft dit te maken met de benoeming van Johan Dwinglo I als notaris te Vlaardingen in 1605.

Vergeten notarissen
Uit het onderzoek blijkt verder dat er naast de hierboven genoemde ontbrekende notarissen uit de beginperiode, in ieder geval twee notarissen in Vlaardingen praktijk hebben gehouden in de tweede helft van de 17e eeuw, die nòch op de tentoonstellingslijst, nòch op de registerlijst voorkomen. Eén van deze twee, Georgius van Poelgeest, had eigenlijk zijn praktijk in Leiden, maar bekleedde op verzoek van de Vlaardingse ambachtsheer van 1698 tot 1699 het notarisambt in Vlaardingen.[31] De originele akten van Van Poelgeest bevinden zich in het Leidse gemeentearchief, maar het Vlaardingse Stadsarchief beschikt sinds geruime tijd over fotokopieën van de akten die te Vlaardingen werden opgemaakt.

De andere notaris, Arent Paspoort, kan met recht een 'vergeten notaris' worden genoemd. Hij was in ieder geval in het notarisambt werkzaam te Vlaardingen van 20 juli 1649[32] tot aan zijn dood in september[33] 1658. Hoewel zijn protocollen niet bewaard zijn gebleven, zijn er minstens vijftien testamenten bekend die in genoemde periode voor hem werden gepasseerd en die na het overlijden van één van de comparanten voor de weeskamer werden vertoond.[34]

Verder trof ik in de Rotterdamse notariële archieven nog een zekere Johan Scheppius aan als notaris te Vlaardingen. In 1651 wordt hij gemachtigd door Steven Cornelisz. te Overschie om een schuld te innen bij Alewijn Cornelisz. Ruyter te Vlaardingen[35]. In de Vlaardingse bronnen ben ik hem in 1639 alleen tegengekomen als klerk van Johan Dwinglo II.[36] Verder komt hij voor als schout te Vlaardingen van 1664 tot 1665. Daarna was hij nog burgemeester en schepen en huwelijkscommisaris. Hij overleed in 1680.[37]

Aangepaste lijst Vlaardingse notarissen
Het onderzoek heeft derhalve geleid tot het samenstellen van een aangepaste lijst van personen die in Vlaardingen als notaris werkzaam zijn geweest (schema 2).

Opvallend is dat Arent Dwinglo geen protocollen heeft nagelaten in de periode dat Arent Paspoort het notarisambt uitoefende. Niets wijst erop dat er protocollen van hem verloren zijn gegaan. Eerder lijkt het erop dat Arent Dwinglo, die het notarisambt bekleedde in de jaren dat zijn vader Johan Dwinglo II nog het secretarisambt uitoefende, dit niet meer kon of mocht uitoefenen nadat Arent Paspoort laatstgenoemde was opgevolgd in het secretarisambt.

De opleiding tot notaris
Ter voorbereiding op zijn aanstelling als notaris was de aspirant-notaris veelal eerst als schrijver of als klerk in

dienst bij een notaris, een gerechtsgriffie of een stedelijke secretarie.[38]
Het lijkt erop dat Sebastiaan van der Piet, hoewel hij al in 1621 geadmitteerd was als notaris door het Hof van Holland, eerst een tijd bij Johan Dwinglo II 'stage heeft gelopen'. Vanaf 22 september 1622[39] tot en met 11 april 1623[40] treffen we hem namelijk regelmatig aan in de protocollen van Johan Dwinglo II als aanwezige bij het passeren van een akte. In later jaren treffen we de zonen van Johan Dwinglo II in dezelfde positie aan, nl. Johan Dwinglo de jonge in 1635[41], George (ook wel Joris genoemd) in 1636/37[42] en Arent in 1640/41[43] Arent werd op 4 augustus 1641 'klerk' genoemd.[44]

Notaris:	
01. Johannes van Monster	1505[1/5]
02. Quirijn Cornelisz.	1551 - 1554[1]
03. Arent Rutgersz. (van Weert)	1589 - 1610[1]
04. Johan Dwinglo I	1605 - 1612[1]
05. Johan Dwinglo II	1613 - 1643[2]
06. François Molenijser	1617 / 1618[1]
07. Sebastiaan van der Piet	1623 - 1633
08. Cornelis Arentsz. van Rijn	1636
09. Arent Dwinglo	1644 - 1663[4]
10. Arent Paspoort	1649 - 1658[1]
11. Johan Scheppius	1651[1]
12. Hendrik de Man	1658 - 1671
13. Johan Roggeveen	1673- 1709[3]
14. Georgius van Poelgeest	1698 - 1699
15. Jacobus Braet	1703 - 1725
16. Michiel de Vooght	1725 - 1775
17. Pieter de Vooght	1751 - 1761
18. Philippus de Heer	1775 - 1782
19. Toussijn Woordhouder	1783 - 1787
20. Albertus Henricus Engelbert van Banchem	1787 - 1788
21. Jan Kramer	1788 - 1803
22. Pieter Verkade	1796 - 1848

[1] Protocollen niet bewaard gebleven
[2] Protocollen voor 1620 niet bewaard gebleven m.u.v. 1 losse minuutakte d.d. 05.09.1619
[3] Slechts 1 minuutakte bewaard gebleven d.d. 02.12.1709.
[4] geen akten tussen 1649 - 1660 bewaard gebleven
[5] Het is niet zeker of hij echt zijn standplaats in Vlaardingen had

Schema 2, Aangepaste lijst van notarissen werkzaam te Vlaardingen vóór 1811

Van Hendrik de Man is bekend dat hij in 1653 als klerk werkzaam was op de Vlaardingse stadssecretarie.[45] Ook Johan Roggeveen wordt als klerk genoemd in de Vlaardingse archieven.[46] Van Pieter Verkade weten we dat hij een opleiding kreeg op het Rotterdamse advocatenkantoor van Mr. Toussijn Woordhouder.[47]

Uit het onderzoek blijkt verder dat de meeste Vlaardingse notarissen eerst werkzaam waren als stadssecretaris. Vervolgens dienden zij, vrijwel onmiddellijk na hun aanstelling, een verzoek in om het notarisambt te mogen uitoefenen. Het verzoekschrift van Jan Kramer d.d. 6 december 1787 verwijst naar het aloude gebruik dat het notarisambt *"geannexeert"* was aan het secretarisambt.[48]
Deze combinatie van functies kwam voor bij maar liefst dertien van de tweeëntwintig notarissen genoemd in tabel 2. Alleen Johannes van Monster, Quirijn Cornelisz., Arent Rutgersz. (van Weert), François Molenijser, Sebastiaan van der Piet, Arent Dwinglo, Johan Scheppius, Cornelis Arentsz. van Rijn en Johan Roggeveen combineerden beide functies niet.[49] Aanvankelijk werden de functies van secretaris en notaris door Johan Dwinglo I en II, Arent Paspoort en Hendrik de Man ook nog gecombineerd met die van secretaris-rentmeester van de Heilige Geestmeesters. Hendrik de Man was de laatste die deze drie functies tegelijkertijd uitoefende.[50]
Daarnaast bekleedden maar liefst zeven notarissen tevens het schoutambt of namen zij dit tijdelijk waar.[51]

Uit het voorgaande mag evenwel niet de conclusie worden getrokken dat alle Vlaardingse stadssecretarissen het notarisambt hebben uitgeoefend. Zo combineerde Mr. Arnoldus Vos eind 17^{e} eeuw het secretarisschap niet met het notarisschap, maar met een functie als advocaat.

Volgens Gehlen hadden slechts zeer weinig notarissen een universitaire opleiding genoten.[52] Van de tweeëntwintig bovengenoemde Vlaardingse notarissen hadden er in ieder geval vijf een universitaire studie voltooid, te weten Arent Dwinglo, Arent Paspoort, Georgius van Poelgeest, Albertus Henricus Engelbert van Banchem en Toussijn Woordhouder. De eerste vier studeerden rechten te Leiden. Woordhouder studeerde rechten te Franeker en was op latere leeftijd ingeschreven te Leiden. Alle vijf voerden dan ook de meestertitel. Van Banchem behaalde daarnaast ook nog zijn graad als medicus.[53]

De benoeming van de notarissen in Vlaardingen

In 1608 werd door de Staten van Holland bepaald dat het niet alleen noodzakelijk was om door het Hof van Holland te worden geadmitteerd als notaris, maar dat men eveneens toestemming moest hebben van het stadsbestuur of de ambachtsheer van de plaats waar men het ambt wilde uitoefenen.[54]
Het was op deze resolutie dat Willem van Ruytenburch zich op 6 juli 1630 beriep toen hij stelde dat hij als ambachtsheer de enige persoon was die iemand toestemming

kon geven om het notarisambt te mogen uitoefenen in Vlaardingen. Willem was in 1627 zijn vader Pieter Gerritsz. van Ruytenburch opgevolgd als ambachtsheer van Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht. Laatstgenoemde had de ambachtsheerlijkheid in 1611 gekocht van Karel, prins van Arenberg. Diens vader had het recht om notarissen te mogen benoemen aan het stadsbestuur verpacht, maar Van Ruytenburch had dit bij de eerste de beste gelegenheid in 1612 weer naar zich toegetrokken.[55]
In 1630 hield naast Johan Dwinglo II, die consent van de vader van Willem van Ruytenburch had gekregen om het notarisambt binnen Vlaardingen uit te oefenen, ook Sebastiaan van der Piet praktijk in de stad.

Afbeelding 2: Willem van Ruytenburch, ambachtsheer van Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht, die Sebastiaan van der Piet verbood het notarisambt uit te oefenen in Vlaardingen.

Detail van het schilderij 'De Nachtwacht' van Rembrandt van Rijn.

Collectie Stadsarchief Vlaardingen

Ambachtsheer Willem zag hierin uiteraard een ondermijning van zijn gezag en hij had Sebastiaan er dan ook al tot twee maal toe op attent gemaakt dat deze het notarisambt alleen maar mocht uitoefenen met zijn toestemming. In plaats van rustig deze toestemming af te wachten, daagde Sebastiaan van der Piet de ambachtsheer echter voor het gerecht omdat hij, naar zijn mening, het notarisambt uitoefende met instemming van het stadsbestuur. Tijdens een vergadering van de vroedschap op 6 juli 1630 werd een brief voorgelezen van Willem van Ruytenburch, waarin deze het stadsbestuur duidelijk maakte dat alleen hij als ambachtsheer het recht had om een notaris te benoemen op grond van de resolutie uit 1608.[56]
Op 23 april 1631 werd in de vroedschapsvergadering een brief voorgelezen van de Staten van Holland en Westfriesland, waaruit blijkt dat zij van mening waren dat de ambachtsheer in zijn recht stond en dat Van der Piet zonder diens toestemming het notarisambt inderdaad niet mocht uitoefenen in Vlaardingen. De twee *"bordekens"* met *"Notarispublijck"* die bij Van der Piet uithingen, werden verwijderd. De Vlaardingse stadsbestuurders gaven in de vergadering, die op het voorlezen van de brief volgde, uiting aan hun boosheid over het feit dat zij inzake deze affaire niet gehoord waren door de Staten. Van der Piet klaagde in diezelfde vergadering zijn nood over het feit dat hij ernstig gedupeerd was. Hij stelde zelfs *"dat men hem liever met honden de Stede hadde moogen uijtbannen"*. Het stadsbestuur bevond zich in een moeilijke positie. Na *"veele debatten"* besloot het stadsbestuur dat doorgeprocedeerd zou worden. Bepaald werd dat Sebastiaan van der Piet door mocht gaan met het uitoefenen van het notarisambt en nieuwe *"bordekens"* mocht aanbrengen. Ook zou de stad de kosten van het proces op zich nemen.[57]
Vermoedelijk trok het stadsbestuur toch aan het kortste eind. Van der Piet treffen we in later jaren met zijn notarispraktijk aan in Amsterdam.

Het zou niet de enige, en zeker niet de laatste keer zijn dat het stadsbestuur van Vlaardingen in botsing zou komen met de ambachtsheer. Het stadsbestuur was namelijk van mening dat de ambachtsheer zijn heerlijke rechten alleen mocht laten gelden in Vlaardinger-Ambacht en niet in de stad zelf. In de 18e eeuw leidde dit tot een geschil, dat duurde van 1742 tot 1791. Deze rechtszaak, die bekend staat als het 'Grote Proces', werd uiteindelijk door de ambachtsheer gewonnen.[58]

Verzoekschriften voor een aanbevelingsbrief om het notarisambt te mogen uitoefenen werden geschreven aan de *"Heeren van de Weth"*.[59] In 1728 verzocht Cornelis van der Linden om *"creatie tot notaris"*[60], waarop een aanbevelingsbrief werd gestuurd naar de Staten van Holland. Cornelis heeft het notarisambt in Vlaardingen echter nooit uitgeoefend.
Op 20 september 1746 richtte Jacobus de Vooght, een zoon van notaris Michiel de Vooght, een verzoekschrift aan het stadsbestuur om het notarisambt te mogen uitoefenen. De aanbevelingsbrief werd ook voor hem geschreven en aan de Staten van Holland gestuurd, maar Jacobus heeft het notarisambt nòch binnen Vlaardingen nòch elders, voor zover bekend, ooit uitgeoefend.[61]

Het notariskantoor

Uit het conflict tussen Sebastiaan van der Piet en Willem van Ruytenburch weten we dat, in ieder geval bij Sebastiaan, *"bordekens"* aan zijn huis hingen met de tekst *"notarispublijcq"*.
Volgens Van Lennep, die eind 19e eeuw een groot aantal van dergelijke uithangtekens beschreef, waren zulke uithangborden gewoon voor een notariskantoor en kwamen zij tot in de 18e eeuw voor.[62]

Hoe een notariskantoor er van binnen uitzag, wordt uit de bronnen echter niet duidelijk, maar een schilderij van de 17e -eeuwse schilder Job Berckheyde uit 1672 laat ons het

Afbeelding 3:
Job Berckheyde, interieur van een openbaar notariskantoor in 1672.

De notaris is gezeten op een houten vlonder om zich te beschermen tegen de optrekkende kou. Een stoof houdt zijn voeten warm. Zijn jeugdige assistent staat naast hem. Duidelijk is het schuine schrijfvlak te zien en daarboven de houten opbergkastjes voor documenten. Aan de muren hangen documenten die in bewerking zijn en leren zakken met papieren opschriften.

Bron: Internetsite www.johannesvermeer.info

interieur zien van een kantoor van een openbare notaris.

We weten dat Johan Dwinglo II er klerken op nahield. In 1639 worden Johan Scheppius en Elcke Bouer als zijn klerken genoemd.[63] Zijn zoon Arent wordt eveneens als zodanig genoemd in de akten. Ook Sebastiaan van der Piet hield er, in ieder geval in 1631, een klerk op na, nl. Adriaen Simonsz. Polderman.[64] Of iedere notaris één of meer klerken in dienst had, valt echter te betwijfelen.

De locatie van het huis van de notaris binnen de stad was niet altijd even gemakkelijk te traceren. Vaak komen de notarissen in eenzelfde tijdsbestek meerdere malen in de transportakten voor, zodat zij waarschijnlijk niet alleen een huis kochten om in te wonen, maar ook als geldbelegging of als gemachtigden van anderen.
Hierboven zagen we al dat Arent Rutgersz. van Weert vanaf 1592 tot ca. 1610 aan de westzijde van de Vleersteeg woonde.[65]
Cornelis Arentsz. van Rijn kocht in juni 1638 een huis met erf aan de westzijde van de Kortedijk[66] en we mogen wel aannemen dat hij dit pand tot aan zijn dood bewoonde. Op 9 november 1649 werd het pand namelijk in opdracht van Adriaantje Pietersd., zijn weduwe, verkocht.[67]

Een aantal notarissen was achtereenvolgens in het bezit van hetzelfde huis. Johan Dwinglo I kocht op 1 oktober 1605 de helft van een huis met erf gelegen aan de westzijde van de Hoogstraat van de erfgenamen van Bartholomeus van Bueren, in leven baljuw van Vlaardingen en kapitein van de Rode Galei.[68] Meer had Johan niet nodig, want de andere helft was al in het bezit van zijn vrouw Catharina (ook wel Trijntje) Dircksd. Latenburch, de weduwe van voornoemde Bartholomeus.[69] Ook het ernaast gelegen huis behoorde haar toe. Op 21 mei 1613 kocht Johan Dwinglo II het eerstgenoemde huis van zijn schoonzuster Catharina.[70] Het belendende huis werd door haar erfgenamen pas in 1653 verkocht, zodat we mogen aannemen dat Catharina Dircksd. Latenburch naast haar zwager bleef wonen.[71] In 1653 wordt Maria Beijs als weduwe van Johan Dwinglo II nog genoemd als eigenaresse van het eerstgenoemde pand.[72]
Met Arent Dwinglo, de zoon van Johan Dwinglo II en Maria Beijs, ging het minder voorspoedig. In 1668 werd het pand, dat al meer dan zestig jaar aan de familie toebehoorde, verkocht door zijn curatoren.[73] Hoewel het niet uit de transportakten blijkt, is het zeer waarschijnlijk dat de drie Dwinglo's in dit huis hun praktijk uitoefenden.
Tussen 1668 en 1715 was het pand in handen van Jacob Gijsz. Vergouw. In het laatstgenoemde jaar verkochten zijn erfgenamen het huis aan Jacobus Braet, die naast het schout- en secretarisambt ook het notarisambt uitoefende.[74] Hij was dus de vierde notaris die dit pand in bezit had.
Jacobus Braet op zijn beurt, verkocht het huis in 1725 aan zijn opvolger in het secretaris- en notarisambt Michiel de Vooght[75], die het pand in 1768 verkocht[76]. Hij was de laatste notaris die het huis bezat. Eind 18^{e} eeuw treffen we het pand aan in handen van de meester horlogemaker Louis Pion.[77]

Het hier beschreven pand was gelegen aan de westzijde van de Hoogstraat. Aan de achterzijde werd het perceel begrensd door de Jokweg, ook wel Achterweg genoemd (nu Kuiperstraat). Het vaststellen van de exacte locatie is gebeurd door op grond van de belendingen een rijtje huizen met eigenaren te koppelen, net zolang tot er een op een hoek met een andere straat uitkwam.
Het betreffende huis was gelegen tussen de Peperstraat en de Lombardsteeg en moet het derde huis vanaf laatstgenoemde steeg zijn geweest. Nòch de Lombardsteeg nòch het notarishuis hebben de stadsvernieuwing doorstaan. We moeten het pand ongeveer zoeken op de plaats waar nu de moderne winkelpanden van de HEMA en Xenos staan.
De oudst bekende eigenaar van het huis was een zekere Joost Govertsz. van Bon, een glasmaker en stedebode, die het huis in 1592 in bezit had. Toen Bartholomeus van Bueren het pand in 1602 kocht[78] bezat deze ook al een naastgelegen pand dat hij zich in 1595 had aangeschaft. Bartholomeus van Bueren was gezien zijn functie ongetwijfeld de belangrijkste man uit de buurt. Een andere belangrijke man woonde in 1595 twee huizen verder, nl.

Afbeelding 4: Kadasterkaart ca. 1830, 1:2000 met hierop aangegeven het huis dat van 1605 t/m 1768 met een kleine onderbreking in gebruik was als notariswoning. 1= Markt, 2= Hoogstraat, 3= Peperstraat, 4= Lombardsteeg, 5= Kuiperstraat, 6= 'Notarishuis'.
Bewerking van de kadasterkaart collectie Stadsarchief Vlaardingen.

Lodewijk Fransz. de Knibberch, secretaris van de stad.[79] Zijn opvolger, Anthonis van den Berg, woonde in 1604 in datzelfde huis en was de directe voorganger van Johan Dwinglo I.
In een van de huizen richting Peperstraat had zich al vroeg een chirurgijn gevestigd, een zekere Christiaan Huijgensz. van Noorden. Hij kocht het pand in 1590 van een Delftse lakenkoopman. Hij was de eerste van veel chirurgijns die zich op dit stukje Hoogstraat vestigden.
De rest van de bewoners van dit rijtje huizen aan de Hoogstraat waren, voor zover bekend, in het begin van de 17e eeuw gewone handwerkslieden. Zo was één van de huizen van 1604 tot 1625 eigendom van de schoenmaker Barent Balthensz. Laersma.[80]
Vanaf het midden van de 17e eeuw komen de huizen echter geleidelijk in andere handen. We stipten hierboven al even de vestiging aan van diverse chirurgijns op dit stukje Hoogstraat. Dit waren o.a.: Mr. Dirck Duval, Mr. Cornelis Lipsius, Methusalem Caspards Ramiss en Anthonie de Vlieger.
Ook treffen we diverse leden van het Vlaardings stadsbestuur als eigenaar/bewoner in dit rijtje huizen aan. Zo woonde hier eind 17e eeuw bijvoorbeeld Huijbrecht Ouwendijk, die naast reder en koopman ook burgemeester van de stad was. In het huis ernaast woonde in de eerste helft van de 17e eeuw Cornelis Jorisz. de Bie, raad en oudschepen van Vlaardingen. Iets verder richting Peperstraat woonde Adriaan de Vlieger, raad en oud-burgemeester.

François Molenijser komt in de transportakten helemaal niet voor. Ook het pand met de "*bordekens*" van Sebastiaan van der Piet is in de transportakten niet te traceren. In 1622 verkocht Van der Piet een huis met erf aan de zuidzijde van de Schoolsteeg[81], maar er blijkt nergens dat hij zich nadien elders in de stad een ander pand aanschafte. Uit een verklaring van Johan Dwinglo II, afgelegd op 26 mei 1631 inzake het geschil tussen Willem van Ruytenburch en Sebastiaan van der Piet blijkt echter dat het pand met de uithangborden gelegen was "*in 't Swarteveld*"[82].
Hier moeten we ook het huis van Arent Paspoort zoeken die toen in één van de duurste huizen van de stad moet hebben gewoond, want op 6 maart 1651 betaalde hij voor een huis met erf aan de Havenplaats in 't Zwarteveld maar liefst 4350 carolus gulden.[83] Dit pand bleef tot 1723 in het bezit van zijn nazaten, die toen in Middelburg woonden.[84]
Het is waarschijnlijk dat Hendrik de Man in datzelfde huis gewoond heeft, nadat hij met Hillegonda Reael, de weduwe van Arent Paspoort in het huwelijk was getreden. In de transportregisters komt Hendrik weliswaar meerdere malen voor, maar meestal als gemachtigde of als koper van een huis dat in het openbaar werd verkocht en dat hij dan later weer met winst doorverkocht.
Ook Pieter de Vooght, die van 1751 tot 1761 notaris was te Vlaardingen en daarna te Spaland, bezat in 1795 een huis, pakhuis en erf aan het Zwarteveld, dat toen door zijn curatoren werd verkocht.[85] Dit onroerend goed was in 1765 door zijn schoonmoeder Jannetje van Berkel, weduwe van Pancras van der Hout, gekocht en dus door vererving in zijn bezit gekomen.[86]

Johan Roggeveen komt ook niet voor in de transportakten. Zijn vader, Bastiaan Jansz. Roggeveen, bezat een huis aan de oostzijde van de Hoogstraat.[87] Uit de resoluties van de Heren van de Wet blijkt echter dat Johan Roggeveen, als enige zoon van Bastiaan, na diens overlijden weigerde de erfenis te aanvaarden, zodat hij zijn kantoor niet in dit pand gehad kan hebben. Johan woonde toen in Spijkenisse.[88]
Eveneens aan de oostzijde van de Hoogstraat kocht Jan Kramer in 1791 een huis. Hij verkocht dit pand echter alweer in 1793.[89] In april 1794 kocht hij een huis met erf aan de oostzijde van het Koningsveld, de huidige Waal, dat in 1804 in het bezit kwam van zijn zoon Jan Bernard Kramer, die op dat moment in Den Haag woonde.[90] Klaarblijkelijk kampte Jan Bernard in 1810 met financiële problemen, want toen werd het huis bij executie verkocht. Het pand dat in 1804 nog 400 gulden waard was, ging in 1810 voor 30 gulden over in andere handen.[91]
Mr. A.H. Engelbert van Banchem bezat evenals Jan Kramer een huis aan de oostzijde van de Hoogstraat. Hij kocht dit pand in 1791 en verkocht het weer in 1802.[92]

Van Philippus de Heer is niet bekend waar hij precies woonde.
Hij kocht in 1779 een huis met erf ergens in de stad[93], in 1781 een huis met erf aan de oostzijde van de Paterstraat[94] en in 1782 een huis met erf aan de noordzijde van het Koningsveld[95].

Georgius van Poelgeest komt niet in de transportregisters voor. Vermoedelijk woonde hij gedurende zijn tijdelijke stationering te Vlaardingen in een huis van de stad of van de ambachtsheer. Van Toussijn Woordhouder is evenmin een woonhuis bekend. Volgens Hazewinkel zou hij in een ambtswoning aan de Hoogstraat hebben gewoond.[96]

Van Pieter Verkade tenslotte weten we dat hij een huis liet bouwen op de Markt. Dit huis staat er nog steeds, zij het in verbouwde staat, op de hoek van de Markt en de Kerksteeg.

Afbeelding 5: Markt 42, hoek Kerksteeg (opname ca. 1900). Laat 18e-eeuws huis gebouwd voor Pieter Verkade.
Collectie Stadsarchief Vlaardingen

Standplaats en plaats waar de akten werden opgemaakt.

Niet alle akten werden in het kantoor van de notaris opgemaakt. Het gebeurde regelmatig dat de notaris bij zijn cliënten aan huis kwam om een testament op te maken. Dit gebeurde voornamelijk als één van de testateurs ziek was. Voorbeelden hiervan zijn regelmatig in de akten te vinden. Zo maakte Johan Dwinglo II een testament op voor Pieter Lenaertsz. 't Jongh en Teuntge Dircksd. op 3 april 1620 in hun huis te Vlaardingen[97], maar ook ging hij naar Vlaardinger-Ambacht[98] en Zouteveen[99]. Deze plaatsen zullen in die periode geen eigen notaris hebben gekend, zodat het niet vreemd is dat hier een Vlaardingse notaris de honneurs waarnam. Van Johan Dwinglo II is echter ook een aantal akten bekend die in plaatsen zijn opgemaakt die wèl zelf over notarissen beschikten. Zo maakte Commertje Jansd., *"ongehuwd persoon"* wonend in de Crommestraat in Delft, haar testament op 7 augustus 1624 *"ten huize van Arent Barentsz. de vader van mij notaris"* [=Johan Dwinglo II].[100] Een ander geval betreft het transport van een erf met schuur gelegen te Vlaardingen, gepasseerd op 23 december 1630 in Den Haag ten huize van de verkoper, Adriaen Pauw, raad en rekenmeester van Holland en Westfriesland.[101]
Van Sebastiaan van der Piet zijn eveneens akten bekend die in andere steden zijn gepasseerd, zoals Delfshaven[102], Rotterdam[103], Amsterdam[104], De Lier[105] en Delft[106] ,o.a. *"ten huize van David van der Piet"* aldaar.[107] Deze David van der Piet was een broer van Sebastiaan.
Van Hendrik de Man is bekend dat hij na zijn verhuizing naar Schiedam akten opmaakte te Vlaardingen, Geervliet en andere plaatsen in de omgeving.[108]

De notaris ging echter niet altijd in op het verzoek van zijn cliënten om een testament aan huis op te maken. Tussen de akten van Johan Dwinglo II bevindt zich een verklaring van Mr. Thomas van Hogendorp, chirurgijn en Marcus Marcusz. de Reu, ziekentrooster dat zij verzocht waren om bij een zekere Neeltje Dircksd., weduwe van Jan Jansz. Opmeer thuis te komen. Neeltje wilde haar testament opmaken, maar er wilde geen notaris komen omdat zij aan de pest leed. Van Hogendorp en De Reu maakten het testament op en brachten dit vervolgens naar de notaris om het te laten bekrachtigen.[109]

Niet alleen in woningen van privé-personen werden akten opgemaakt. Dit gebeurde ook vaak in openbare gelegenheden. Zo treffen we met enige regelmaat herberg 'de Salm'[110] en herberg 'de Pynas'[111], beiden gelegen te Vlaardingen, in de akten aan.

Het lijkt er dus op dat een notaris, met name in de 17e eeuw, niet echt gebonden was aan zijn standplaats. In de 18e eeuw stond men hier echter minder soepel tegenover en werd het opmaken van een akte in een andere dan de standplaats

gezien als broodroof. Dit verklaart een brief van Pieter de Vooght waarin deze problematiek aan de orde komt. Weliswaar was Pieter de Vooght, zoon van notaris Michiel de Vooght, van 1751 tot 1761 in Vlaardingen werkzaam als notaris, maar daarna had hij zijn praktijk verplaatst naar het nabijgelegen Spaland. Op 4 augustus 1789 verklaarde Pieter dat hij een akte had opgemaakt te Vlaardingen, maar dat hij daarmee niet de bedoeling had de te Vlaardingen residerende notaris te passeren. Met het schrijven van deze verklaring hoopte hij te voorkomen dat hij een boete van 50 gulden moest betalen ten behoeve van de armen van de stad Vlaardingen[112]. Klaarblijkelijk waren de regels aangaande de standplaats als plaats waar de akten moesten worden opgemaakt in de loop van de tijd strenger geworden of werd er strenger op de naleving van dergelijke regels toegezien.

Nu was er in de 18e eeuw inderdaad een controle-orgaan ontstaan dat toezicht hield op de notarissen. In 1733 verzonden de Staten van Holland en Westfriesland een instructie voor de zogeheten 'commissarissen over de notarissen', met daaraan gekoppeld de toestemming om ook in Vlaardingen een dergelijke functionaris te benoemen. Deze commissaris moest onder andere toezicht houden op alle notarissen in de stad waar hij was aangesteld en een register bijhouden van alle notarissen die onder zijn district geadmitteerd waren.[113]

Afbeelding 6: Deel van een gravure van Pronk (1743). Het vijfde huis van links in de Smalle Havenstraat was vroeger herberg 'de Salm'. Hier was Joostje Jacobsd. waardin in 1620. In deze herberg werden ook regelmatig notariële akten opgemaakt. Collectie Stadsarchief Vlaardingen

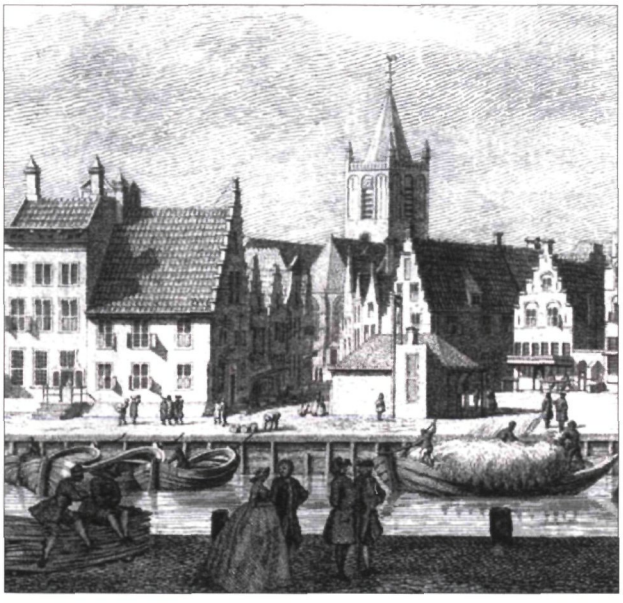

De eerste die deze functie in Vlaardingen bekleedde, was Johannes Badon die op 30 april 1735 werd aangesteld. In 1749 werd hij opgevolgd door Jacob Hoogstad.[114] Met slechts één notaris in functie in die jaren zullen beide heren het niet echt druk hebben gehad, hoewel de mogelijkheid bestaat dat zij de functie in een groter gebied hebben uitgeoefend. Dit blijkt echter niet uit de bronnen.

De inhoud van de akten

In de notariële archieven vinden we diverse soorten akten, waarbij met name testamenten veelvuldig voorkomen. Hierin worden vaak uitgebreid diverse familierelaties beschreven of de herkomst en/of aard van de bezittingen. Daarnaast vinden we boedelbeschrijvingen en procuraties. Verder treffen we verklaringen aan omtrent ruzies of andere zaken die de openbare orde verstoorden. Eén van de in onze ogen meest komische van deze verklaringen is die van Joostje Jacobsd., waardin in herberg 'de Salm'. Op 14 augustus 1620 verklaarde zij voor notaris Johan Dwinglo II dat een zekere Huich Jacobsz. "*in de groote keuken van haer huis omtrent de haert een groote stront gescheten heeft*". De reden voor dit wangedrag was een weddenschap die deze Huich Jacobsz. had afgesloten met een zekere Cornelis Jansz.[115] Ook zijn er diverse verklaringen over vechtpartijen en over uitspraken van bepaalde personen. Deze verklaringen geven ons een levendig beeld van het leven in Vlaardingen in de 17e en 18e eeuw.

Het overbrengen van de protocollen

Wat gebeurde er met de notariële protocollen in Vlaardingen na het overlijden of het vertrek van een notaris?
In 1656 ging de vroedschap ermee akkoord dat de erfgenamen van een secretaris, desnoods gedwongen door middel van gerechtelijke stappen, "*papieren de stad concernerende*" aan de stad over moesten dragen.[116] Tot deze papieren behoorden in principe ook de notariële protocollen. Een exemplaar van een plakkaat van de Staten van Holland en Westfriesland d.d. 22 april 1670 aangaande het overbrengen van de protocollen van een overleden notaris naar de secretarie van de standplaats van de betreffende notaris bevindt zich in het Archief van de ambachtsheer[117], zodat deze gewestelijke regeling in Vlaardingen in ieder geval bekend moet zijn geweest. In 1760 verscheen er nog een publicatie van de Staten van Holland die er nadrukkelijk op wees dat in alle gevallen van beëindiging van een notarispraktijk de protocollen moesten worden overgebracht naar de secretarie van de standplaats en niet alleen in geval van beëindiging door overlijden. Wie binnen drie maanden zijn protocollen niet had overgedragen, kon rekenen op een boete van 200 carolus gulden.[118] Vanwege deze maatregel is het verklaarbaar dat de protocollen van Toussijn Woordhouder opgemaakt in Zegwaard en Zevender zich in het Nationaal Archief in Den Haag bevinden en niet in Vlaardingen of Rotterdam.

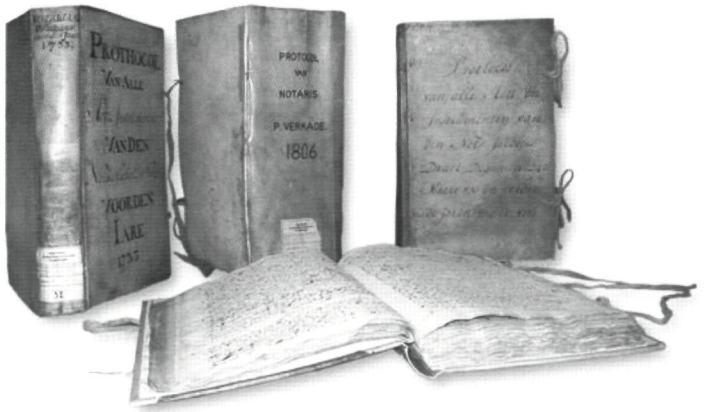

Afbeelding 7: Wat ons nog rest van de notarissen van vóór 1811 zijn hun protocollen die worden bewaard in het Stadsarchief Vlaardingen.
Collectie Stadsarchief Vlaardingen

In de meeste gevallen betekende het in Vlaardingen dus dat de protocollen terecht kwamen bij de opvolger van de desbetreffende notaris.
Overigens werd de uitoefening van het notarisambt bij slechts vijf van de negentien notarissen in Vlaardingen beëindigd door het overlijden van de notaris. Dit was het geval bij Johan Dwinglo I, Arent Paspoort, Philippus de Heer, Jan Kramer en Pieter Verkade. Van drie van de negentien notarissen is niet bekend of zij bij overlijden nog als notaris werkzaam waren. Het betreft Arent Rutgersz. (van Weert), François Molenijser en Cornelis Arentsz. van Rijn.
Dat betekent concreet dat in elf gevallen de notaris zijn praktijk in Vlaardingen reeds had beëindigd voor zijn overlijden. In het geval van Johan Dwinglo II mogen we aannemen dat hij dit deed ten gunste van zijn zoon Arent, omdat hun protocollen naadloos op elkaar aansluiten. We weten ook dat Arent in het bezit moet zijn geweest van de protocollen van zijn vader, want bij één van de akten van zijn vader heeft hij in de kantlijn aangetekend dat het testament twaalf jaar na dato voor hem was herroepen.[119]
Van de overige notarissen die niet in functie overleden, is het niet altijd duidelijk waarom zij hun notarispraktijk beëindigden. Mogelijk was het reeds eerder genoemde conflict met de ambachtsheer een reden voor Sebastiaan van der Piet om naar Amsterdam te vertrekken, waar hij tot in 1665 zijn notarispraktijk voortzette. Het is echter ook niet onmogelijk dat Sebastiaan zijn overplaatsing juist te danken had aan de ambachtsheer, die in Amsterdam veel connecties had.
Hendrik de Man vertrok van Vlaardingen naar Schiedam, nadat hij, enkele jaren na de dood van Hillegonda Reael, in het huwelijk was getreden met Alida Fockendijck, dochter van een Schiedamse burgemeester.
Ook Johan Roggeveen vertrok naar Schiedam, waar hij het notarisambt bekleedde tot aan zijn overlijden in 1710.
Arent Dwinglo beëindigde zijn carrière als notaris vermoedelijk in verband met een conflict met het Vlaardings stadsbestuur en zijn faillissement.
Georgius van Poelgeest fungeerde slechts als tijdelijk notaris in Vlaardingen. Misschien ook dat hij daarom zijn Vlaardingse akten in hetzelfde boek schreef als zijn Leidse akten. Het gevolg hiervan was dat ze, na zijn vertrek uit Vlaardingen, uiteindelijk op het Leidse gemeentearchief belandden.

Jacobus Braet raakte in conflict met de Vlaardingse ambachtsheer, waarna hij in 1725 ontslag nam, nadat de ambachtsheer hem dit had aangeraden. In zijn ontslagbrief schreef Jacobus dat hij zijn protocollen over zou brengen naar de secretarie.[120]
Michiel de Vooght nam op 29 september 1775 ontslag als notaris, waarschijnlijk in verband met zijn leeftijd.[121] Hij bekleedde het notarisambt alles bij elkaar vijftig jaar.
Toussijn Woordhouder werd door de ambachtsheer ontslagen, nadat de burgerij hierom gevraagd had. Toussijn had zich beledigend uitgelaten over de Prins van Oranje, hetgeen bij de prinsgezinde bevolking van Vlaardingen niet in goede aarde viel.[122] Hij vertrok naar zijn geboortestad Rotterdam, waar hij zich als advocaat vestigde.
Albertus Henricus Engelbert van Banchem heeft na het onverwachte vertrek van Toussijn Woordhouder als een soort 'tussenpaus' het notarisambt waargenomen totdat in Jan Kramer een opvolger was gevonden. Van Banchem bekleedde in de periode dat Toussijn Woordhouder als secretaris/notaris fungeerde reeds diverse openbare functies in Vlaardingen. Hij overleed veel later, in 1827, in Den Haag.

Het lijkt er dus op dat de meeste notariële protocollen inderdaad op de secretarie werden ingeleverd, maar schijn bedriegt. Uit een bewaard gebleven inventaris van archiefstukken die door de weduwe van Jan Kramer aan het Vlaardings stadsbestuur werden teruggegeven in 1803, blijkt dat Jan Kramer in zijn functie van secretaris de meest uiteenlopende papieren van de stad in zijn bezit had, waaronder de weesboeken en diverse notariële protocollen van zijn voorgangers. Als we deze lijst zorgvuldig doornemen, vinden we "*drie boeken met minuten van notarissen*" genoemd : over de jaren 1621-1625, 1626-1634, 1636-1643. Deze kunnen we identificeren als zijnde de protocollen van Johan Dwinglo II. Daarnaast worden nog de protocollen van Jacobus Braet (1703-1725), Michiel de Vooght (1725-1775), Pieter de Vooght (1751-1761), Philippus de Heer (1775-1782), Toussijn Woordhouder (1783-1787), Albertus Henricus Engelbert van Banchem (1787-1788) en Jan Kramer zelf (1788-1803) genoemd.[123]
Op deze lijst van 1803 is er dus géén sprake van protocollen

van Sebastiaan van der Piet, Cornelis Arentsz. van Rijn, Arent Dwinglo, Hendrik de Man en Johan Roggeveen, van wie tegenwoordig wèl protocollen in het Stadsarchief te vinden zijn.
Wanneer en hoe deze protocollen uiteindelijk toch in het Stadsarchief terecht zijn gekomen, wordt niet helemaal duidelijk. Uit het 'Register der protocollen van notarissen in Nederland' blijkt dat de protocollen van Sebastiaan van der Piet, Arent Dwinglo, Cornelis Arentsz. van Rijn en Hendrik de Man in ieder geval voor het verschijnen van dit boekwerk in 1916 al waren toegevoegd aan de Vlaardingse notariële archieven, die zich op dat moment in het Nationaal Archief[124] bevonden. De minuutakte van Johan Roggeveen moet dus na 1916 nog aan de collectie zijn toegevoegd.
Voor het samenstellen van bovengenoemd register heeft een aantal leden van de Broederschap der Notarissen intensief speurwerk verricht in diverse archieven om zoveel mogelijk notariële protocollen te vinden. Tal van protocollen bleken in particuliere handen te zijn gebleven en werden teruggevonden in de boedels van nakomelingen. Andere waren verloren gegaan.[125] Het lijkt erop dat de protocollen, die na 1803 aan het Vlaardings archief werden toegevoegd, tijdens dit onderzoek zijn teruggevonden.

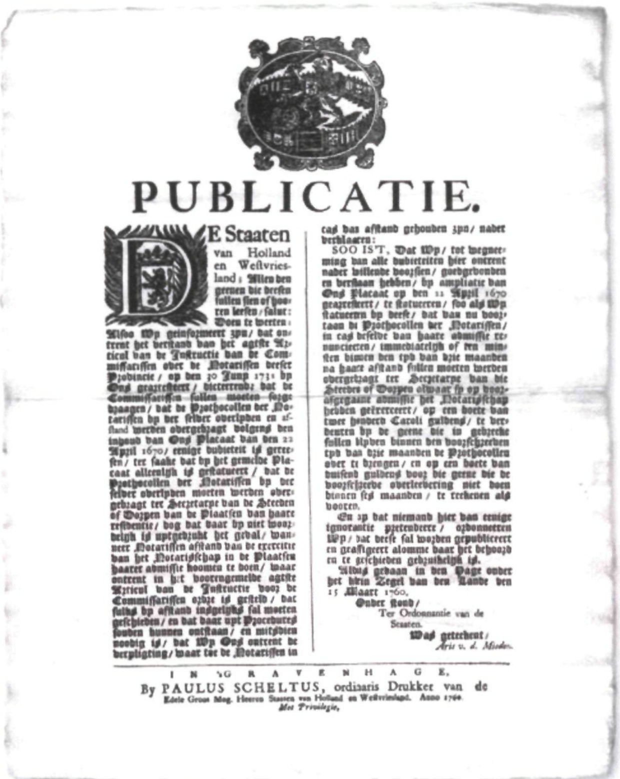
PUBLICATIE.

E Staaten van Holland en Westvriesland

SOO IS'T

Ter Ordonnantie van de Staaten.

IN 'S GRAVENHAGE,
By PAULUS SCHELTUS, ordinaris Drukker van de Edele Groot Mog. Heeren Staaten van Holland en Westvriesland. Anno 1760.
Met Privilegie.

Wat er mis is gegaan met de protocollen die niet bewaard zijn gebleven, wordt uit het onderzoek niet duidelijk. Het ligt in de lijn der verwachting dat de protocollen van Johan Dwinglo I zijn overgaan op zijn broer Johan Dwinglo II, maar diens eerste zeven jaar ontbreken ook.
De protocollen van Arent Paspoort moeten in principe bij Hendrik de Man terecht zijn gekomen. Deze was immers niet alleen zijn opvolger als secretaris en notaris, maar tevens als echtgenoot van diens weduwe. De protocollen van Arent zijn echter zoek en die van Hendrik zijn bewaard gebleven.

Een vervelende bijkomstigheid voor gebruikers van het notarieel archief in Vlaardingen is dat Arent Dwinglo geen akten heeft opgemaakt in de periode dat Arent Paspoort als notaris werkzaam was. Hierdoor is over de jaren 1649 - 1658 een hiaat ontstaan, dat niet in alle gevallen door gegevens uit andere bronnen kan worden aangevuld. Ditzelfde probleem, maar dan nog intensiever doet zich voor in het laatste kwart van de 17^e eeuw, waar van 1671 tot en met 1698 geen notariële archieven bewaard zijn gebleven, omdat de protocollen van Johan Roggeveen zoek zijn geraakt. In een enkel geval kan raadpleging van het Schiedams notarieel archief, met name over de jaren dat Hendrik de Man daar nog werkzaam was als notaris, nog waardevolle gegevens opleveren.
De ontbrekende protocollen dateren vrijwel allemaal uit de 17^e eeuw. Vanaf de 18^e eeuw zijn ze voor zover bekend allemaal bewaard gebleven. Dit betekent dat de maatregelen die de overheid nam uiteindelijk succes hadden.

Of er ooit stappen door het Vlaardings stadsbestuur of de ambachtsheer zijn genomen om niet ingeleverde protocollen alsnog ingeleverd te krijgen, komt niet echt duidelijk uit de bronnen naar voren en dat heeft alles te maken met de nauwe verwevenheid van het secretaris- en notarisambt.
In 1656 wordt melding gemaakt van het feit dat mr. Arent Dwinglo nog verscheidene stukken betreffende de stad in zijn bezit had, die hij weigerde af te dragen aan het stadsbestuur.[126] Zoals we aan het begin van dit hoofdstuk reeds zagen, ging de vroedschap er in datzelfde jaar mee akkoord dat de erfgenamen van een secretaris, desnoods door het gerecht gedwongen, "*papieren de stad concernerende*" aan de stad over moesten dragen.[127] In 1660 kreeg Hendrik de Man de opdracht om deze stukken via een gerechtelijke procedure tegen Arent en zijn moeder in bezit te krijgen.[128]

Afbeelding 8: Plakkaat van de Staten van Holland en West-Friesland uit 1760 met richtlijnen voor de overbrenging van notariële protocollen naar de secretarie der gemeente na het overlijden van een notaris. Later datzelfde jaar werd nóg een plakkaat uitgevaardigd dat er nadrukkelijk op wees dat in alle gevallen van beëindiging van een notarispraktijk de protocollen moesten worden overgebracht naar de secretarie.
SAV, Archief van de ambachtsheer inv. nr. 63

Of hiermee ook de notariële protocollen van Johan Dwinglo II bedoeld werden, wordt niet echt duidelijk, maar het lijkt mij zeer wel mogelijk. In de overdrachtspapieren van Jan Kramer wordt tenslotte ook gesproken over papieren die tot de secretarie behoorden en ook daar vormden de notariële protocollen een onderdeel van het geheel.

Hendrik de Man op zijn beurt kwam in 1662 in conflict met Alida Jonckheijn, de weduwe van ambachtsheer Willem van Ruytenburch. Hendrik bleek namelijk officieel niet als secretaris te zijn benoemd, maar was na de dood van Arent Paspoort slechts een tijdelijke waarnemer van de secretarie. Toen mr. Johan Hanedoes in 1662 als secretaris werd aangesteld, weigerde Hendrik de boeken die bij de secretarie behoorden aan hem te overhandigen. Het conflict eindigde ermee dat de boeken via een gerechtelijke procedure uit het huis van Hendrik de Man werden verwijderd.[129] Ook in dit geval is er niet expliciet sprake van notariële protocollen, maar zullen deze zich naar alle waarschijnlijkheid onder de secretariële papieren hebben bevonden.

De herkomst van de notarissen

Van de tweeëntwintig notarissen was slechts een klein aantal geboren of opgegroeid te Vlaardingen, te weten: Arent Dwinglo, Johan Roggeveen, Jacobus Braet en Pieter de Vooght. Het valt onmiddellijk op dat drie van deze vier personen zoons waren van een te Vlaardingen residerende notaris, die zelf geen geboren Vlaardinger was. Ook de vader van Johan Roggeveen was geen geboren Vlaardinger. Dat betekent dat de Vlaardingse notarissen dus geen van allen voortkwamen uit van oudsher te Vlaardingen gevestigde families (schema 3).

De sociale positie van de notarissen

Er is een duidelijk verschil merkbaar qua vermeldingen in de bronnen, tussen de notarissen die tevens het secretarisambt bekleedden en zij die dit niet deden. De eerstgenoemde categorie wordt veel vaker in de bronnen genoemd en ook over hun huwelijkspartners is in het algemeen veel meer te vinden. De functie van secretaris is duidelijk de belangrijkste. Deze notarissen worden alleen als notaris genoemd als zij zich in die hoedanigheid presenteren.

Van de tweede categorie, in totaal negen personen, kon in vier gevallen niet eens de huwelijkspartner worden gevonden (Johannes van Monster, Quirijn Cornelisz., Arent Rutgersz. van Weert, Johan Scheppius). In twee gevallen was er in de geraadpleegde Vlaardingse archieven geen spoor te vinden van de echtgenote, maar bleek er een huwelijk te zijn gesloten in Delft (Sebastiaan van der Piet en Francois Molenijser).[130] Van de overige drie wordt de partner wel genoemd in de Vlaardingse archieven (Cornelis Arentsz. van Rijn, Arent Dwinglo, Johan Roggeveen).

Schema 3: De herkomstpaatsen van de Vlaardingse notarissen

Notaris:	*Herkomst*
01. Johannes van Monster	Monster?
02. Quirijn Cornelisz.	onbekend
03. Arent Rutgersz. (van Weert)	Weert?
04. Johan Dwinglo I	Delft
05. Johan Dwinglo II	Delft
06. François Molenijser	Den Haag?
07. Sebastiaan van der Piet	Delft
08. Cornelis Arentsz. van Rijn	Monster
09. Arent Dwinglo	Vlaardingen
10. Arent Paspoort	Delft
11. Johan Scheppius	onbekend
12. Hendrik de Man	Den Haag?
13. Johan Roggeveen	Vlaardingen
14. Georgius van Poelgeest	Leiden
15. Jacobus Braet	Vlaardingen
16. Michiel de Vooght	Den Haag?
17. Pieter de Vooght	Vlaardingen
18. Philippus de Heer	Den Haag/Maasland
19. Toussijn Woordhouder	Rotterdam
20. Albertus Henricus Engelbert van Banchem	Rotterdam
21. Jan Kramer	Hamburg
22. Pieter Verkade	Nootdorp

Voor het onderzoek naar de sociale positie van de Vlaardingse notarissen heb ik geprobeerd zoveel mogelijk gegevens te verzamelen met betrekking tot de (familie)relaties van de betrokken personen en hun materiële welstand.
Welnu, wat vertellen de archieven ons over het (privé) leven van de Vlaardingse notarissen?

(Familie)relaties van de Vlaardingse notarissen

Johan Dwinglo I & II en Arent Dwinglo
De gebroeders Dwinglo waren zonen van Arent Barentsz., een Delftse smid en zijn vrouw Lijntje Jansd. Het gezin bestond uit drie zonen en een dochter. De broer van de beide notarissen heette Bernardus (Barent). Hij was predikant en had te Leiden gestudeerd. Deze Bernardus leidde een bewogen leven. Als aanhanger van Arminius werd hij vervolgd en in 1623 werd hij zelfs beschuldigd van betrokkenheid bij een aanslag op prins Maurits, waarop hij naar het buitenland vluchtte. Pas in 1637 keerde hij terug in Haarlem.[131] Bernardus Dwinglo trouwde op 27 september 1615 te Berkel (ZH) met Catharina Coorenwinders[132], dochter van Vedastus Coorenwinders, predikant te Berkel. Een broer van Catharina Coorenwinders was secretaris aldaar. Van Bernardus Dwinglo zijn diverse geschriften bewaard gebleven.

Johan Dwinglo I werd geboren ca. 1585 te Delft. Hij werd in

1604, dus al op jonge leeftijd, benoemd tot secretaris te Vlaardingen. In het electieboek van de vroedschappen wordt dan geschreven: *"In desen iare is overleden Anthonis Jans van den Berch ende in sijn plaetse gecomen Johannes Arnoldi Düinglo"*.[133] Op 11 maart 1605 werd hij ingeschreven als poorter te Vlaardingen,[134] hetgeen misschien te maken had met zijn voorgenomen huwelijk. Op 17 maart 1605 maakte hij namelijk te Delft huwelijkse voorwaarden op met Catharina (Trijntje) Dircksd. Latenburch, dochter van de Vlaardingse baljuw Dirck Simonsz. Latenburch († 1588). Trijntje was eerder gehuwd geweest met Bartholomeus van Bueren, evenals zijn schoonvader baljuw van Vlaardingen. De baljuw was de vertegenwoordiger van de Vlaardingse ambachtsheer en na hem de belangrijkste man in de stad. Bartholomeus van Bueren is vooral bekend geworden als kapitein van de Rode Galei. Hij overleed op 8 juli 1603 in Den Haag aan de gevolgen van een verwonding aan zijn arm.[135] Op 2 juni 1604 was Trijntje volgens de bronnen alweer hertrouwd met een zekere Frederik Vermeer, kapitein.[136] Hij moet kort na het huwelijk zijn overleden, want nog geen jaar later hertrouwde Trijntje dus met Johan Dwinglo I.

Johan Dwinglo I was ongeveer 20 jaar toen hij in het huwelijk trad met zijn Trijntje. Zij zal toch wel iets ouder zijn geweest, hoewel niet bekend is hoe lang zij precies getrouwd is geweest met Bartholomeus van Bueren. Zij moet echter een aantrekkelijke huwelijkspartner zijn geweest die hem in de hoogste Vlaardingse sociale kringen van die tijd introduceerde. Johan Dwinglo I overleed onverwacht, op de jonge leeftijd van 27 jaar, op 10 september 1612. Trijntje is na de dood van Johan Dwinglo I niet meer hertrouwd. Zij had uit geen van haar huwelijken kinderen en maakte in 1634 een testament op ten gunste van de nakomelingen van haar zusters.[137]

Johan Dwinglo I werd opgevolgd in het secretaris- en notarisambt door zijn jongere broer Johan Dwinglo II.

Afbeelding 9: Grafzerk van Johan Dwinglo I in de Grote Kerk te Vlaardingen.
Heinsbroek en Struijs, De zerken in de Nederlandse Hervormde Kerk te Vlaardingen, deel II, p. 86. Tekening van P.G. Heinsbroek.

Johan Dwinglo II zal zijn geboren rond 1590 te Delft. Hij huwde in 1613 (de ondertrouw vond plaats op 28 maart 1613 te Schiedam) met de Schiedamse Maria Jorisd. Beijs, een dochter van Joris Doensz. Beijs en Maartje Leendertsd. (van der Dijk). Haar broer Doen Jorisz. Beijs was o.a. burgemeester en vroedschap van Schiedam, haar zuster Adriaantje huwde met Willem Nieuwpoort de jonge, notaris en secretaris te Schiedam. De familie Beijs stamt uit het bekende geslacht van de leenman Doen Beijensz. [138]

Johan en Maria hadden drie zonen: te weten Johan (de jonge), George (Joris) en Arent. Zij studeerden evenals hun oom Bernardus te Leiden. Johan en Arent studeerden rechten, George studeerde medicijnen.[139] Johan Dwinglo II voelde zich, evenals zijn broer Bernardus, aangetrokken tot de Arminiaanse leer. Op 30 november 1619 schreven de heren van Holland en Westfriesland een brief aan de Vlaardingse ambachtsheer dat Johan ontslagen zou moeten worden en dat zij een ander benoemd wilden zien die de *"gereformeerde christelijcke religie"* aanhing.[140] In 1621 belandde Johan Dwinglo II zelfs in de Leidse gevangenis, waaruit hij in 1622 weer werd vrijgelaten. Tijdens zijn gevangenschap nam Willem Rooclaas het secretarisambt waar.[141] Na zijn terugkeer uit Leiden kon Johan Dwinglo II zijn werkzaamheden als secretaris en notaris weer gewoon hervatten.

Afbeelding 10: Johan Dwinglo II schreef niet alleen droge notariële akten. Op de achterzijde van een akte uit 1636 staat een gedichtje geschreven:

" Minne-clacht gesangh"

" Wat is doch laes! het leven
van die in drouffheyt leeft?
Wat cant hem anders geven
dan 't eygen in hem geeft?
Druck, drouffheyt, smart en weene
....."

Het gedicht werd niet afgemaakt. Misschien zoals Sigal suggereerde omdat de notaris werd gestoord in zijn overpeinzingen. SAV, M.C. Sigal, Archiefsprokkels (2e hondertal), 11

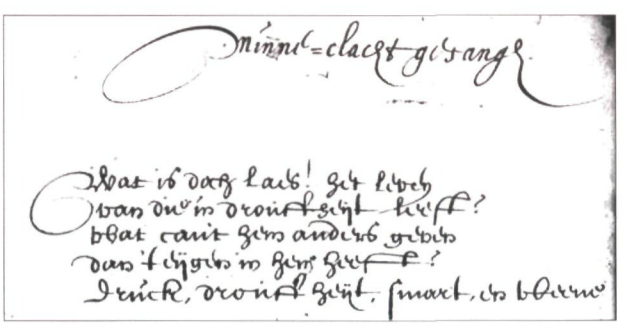

Mijns inziens blijkt hieruit dat de ambachtsheer hem de hand boven het hoofd hield.
Uit een verklaring d.d. 28 maart 1630 blijkt dat Johan Dwinglo II bij de ambachtsheer aan huis kwam. Op 26 maart 1630 was hij daar aanwezig, evenals de baljuw van Vlaardingen. In eerste instantie zou het dus om een soort werkbespreking kunnen gaan, maar ook de schoonmoeder van de ambachtsheer en een Vlaardingse jongeman die in Leiden studeerde, waren present, zodat het geheel meer de indruk geeft van een treffen tussen de hogere sociale lagen. Uit de verklaring omtrent het gevoerde gesprek blijkt overigens dat er in Vlaardingen gemanipuleerd was met de verkiezingsuitslag van de kort tevoren gekozen vroedschap.[142]

Arent Dwinglo werd ca. 1617 geboren uit het huwelijk van Johan Dwinglo II en Maria Jorisd. Beijs. Hij studeerde rechten aan de Leidse universiteit.[143] Arent vervulde diverse openbare functies te Vlaardingen. Niet alleen fungeerde hij als notaris, maar ook was hij konvooimeester[144] (1653-1664) en schepen (januari-april 1666). In 1664 wordt hij genoemd als advocaat voor het Hof van Holland. Als zodanig wordt hij nog vermeld op 26 april 1677.

Arent Dwinglo was tweemaal gehuwd. In 1659 huwde hij voor de eerste maal met Susanna van Baerssenburg uit Den Haag. Na haar dood hertrouwde hij met Geertruij Vink, zijn achternichtje.
Arent Dwinglo trad in april 1666 af als schepen van Vlaardingen, officieel in verband met zijn faillissement. Zoals we reeds zagen, werden zijn onroerende goederen in 1668 door een curator verkocht. Een andere reden voor het aftreden van Arent kan zijn geweest dat begin maart 1666 zijn dienstmeisje Aaltje Theunisd. Vos in zijn huis beviel van een zoon,[145] van wie we aan mogen nemen dat Arent de vader was. Op 12 meil 684 sloten Geertruij Vink, de weduwe van mr. Arent Dwinglo enerzijds en Aaltje Theunisd. (Vos) anderzijds voor de weeskamer een akkoord om van een proces af te wezen.[146] Het lijkt erop dat Aaltje minstens nog een kind van Arent Dwinglo had. Op 10 september 1695 namelijk compareerde Jannetje Arentsd. Dwinglo, minderjarige dochter van Aaltje Theunisd. Vos voor de weeskamer en vertoonde daar een testament op 17 juni 1695 voor schepenen gepasseerd.[147] Dit moet een ander kind zijn dan de zoon die in 1666 werd geboren. Ten eerste betreft het een meisje, ten tweede zou het in 1666 geboren kind meerderjarig zijn geweest in 1695.

Sebastiaan van der Piet
De ouders van Sebastiaan van der Piet, Anthonis Simonsz. en Lijsbeth Dircksd. gingen op 5 juli 1586 in ondertrouw te Delft.[148] Anthonis was afkomstig van Kortrijk uit Vlaanderen. Uit het huwelijk zijn tenminste vijf kinderen bekend: vier zoons en één dochter.

Drie van hen lieten zich als volwassene dopen te Schipluiden. Sebastiaan was de eerste. Hij liet zich dopen op 7 juni 1615[149]. Hierna volgde zijn broer David op ca. 20-jarige leeftijd op 3 november 1619, waarbij zijn broer Dirk getuige was en Dirk zelf op ca. 28-jarige leeftijd op 1 december van datzelfde jaar, waarbij Sebastiaan aanwezig was.[150] Daarnaast waren er nog een broer Simon en een zuster Willemtge.

De familie Van der Piet woonde dus in dezelfde periode in Delft als de familie Dwinglo. Toen moeder Lijsbeth kort voor 1622 overleed, hertrouwde vader Anthonis met de weduwe Duijfge Crijnend.
Anthonis was slotenmaker en zijn zoons hadden verschillende beroepen. Simon, die in 1614 in Delft was gehuwd met de uit Brugge afkomstige Maritge Jansd. [van der Laan], was plateelbakker. Rond 1621 kocht hij een plateelbakkerij in Harlingen.
Dirk was smid en woonde ten tijde van zijn eerste huwelijk met Adriaentge Pleunisd. [Fijck][151] aan de Molslaan te Delft. Het huwelijk werd gesloten op 22 december 1619, drie weken nadat Dirk zich had laten dopen. Bij zijn overlijden in december 1660 woonde Dirk aan de Korenmarkt.
Ook broer David was smid ten tijde van zijn huwelijk, dat werd gesloten op 17 juli 1622 te Delft met Gouwetge Jansd. In 1653 kocht hij echter een plateelbakkerij, waarmee hij de grondlegger werd van 'De Porceleyne Fles'.

Afbeelding 11: De inschrijving van Sebastiaan van der Piet "notaris" in het poorterboek van Vlaardingen op 26 februari 1624. SAV, ASV inv. nr. 60, f. 117

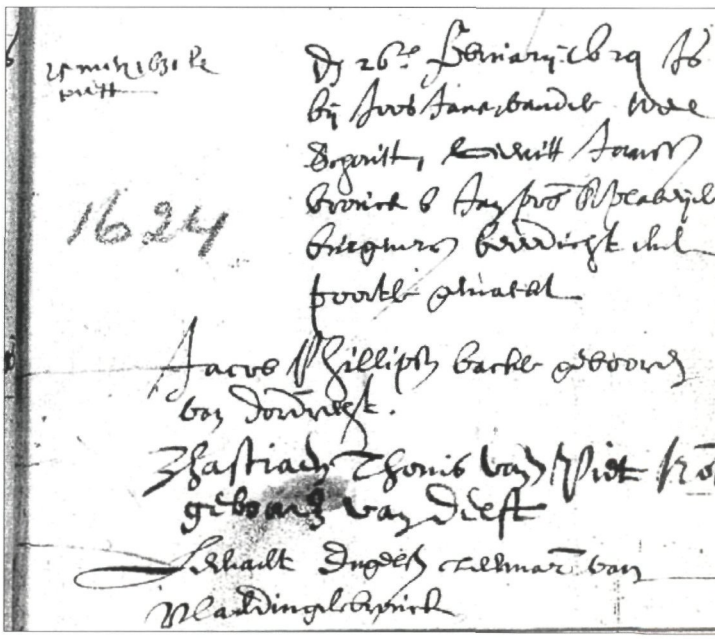

De achtergrond van de familie Van der Piet met een aantal smeden in de familie doet dus sterk denken aan die van de familie Dwinglo waarvan de stamvader Arent Barentsz. ook smid was.

Sebastiaan zelf trouwde op 19 april 1623 te Delft met Jannetge Adriaensd. Zij was vermoedelijk afkomstig uit Vlaardingen en de jonggehuwden vestigden zich in haar woonplaats. Op 26 februari 1624 werd Sebastiaan ingeschreven als poorter te Vlaardingen.[152]
Na zijn vertrek naar Vlaardingen onderhield hij nog regelmatig contact met zijn Delftse familieleden. Zo was hij doopgetuige bij de doop van kinderen van zijn broers Dirck en David te Delft en in 1631 maakte hij de huwelijkse voorwaarden op voor zijn zus Willemtge, toen deze op het punt stond een huwelijk aan te gaan met Pieter de Jager[153], een knoopmaker uit Den Haag.[154] Eerder zagen we al dat Sebastiaan ten huize van zijn broer David Thonisz. van Piet te Delft een akte opmaakte.
Kortom, een hechte familie die net een treetje lager lijkt te hebben gestaan dan de Dwinglo's. In deze familie geen predikanten, burgemeesters en dergelijke en al helemaal geen vriendschapsbanden met de Vlaardingse ambachtsheer, gezien de problemen die Sebastiaan ondervond.

Arent Paspoort
Van de vader van Arent Paspoort, Zacharias Lambrechtsz. Paspoort, is geen beroep bekend. We weten alleen dat hij pachter was van het klein zegel te Delft[155] en pachter van de wijnen te Vlaardingen in 1628.[156] Deze Zacharias Paspoort was op 25 april 1610 te Delft gehuwd met Catharina van Puffliet. Beiden kwamen uit Delft.[157]

Arent werd gedoopt op 1 november 1620 in de Oude Kerk te Delft. Hij trouwde te Vlaardingen op 9 augustus 1647[158] met Hillegonda Reael, geboren te Amsterdam als dochter van Jacob Reael[159] en Machteld van Ruytenburch. Deze Machteld was een zuster van de Vlaardingse ambachtsheer Willem van Ruytenburch. Arent's vrouw Hillegonda was dus een nichtje van de ambachtsheer.
De benoeming van Arent Paspoort in 1647 tot secretaris en notaris van Vlaardingen zal ongetwijfeld aan zijn relatie met Willem van Ruytenburch te danken zijn geweest. Deze benoemde ook zijn neefje Pieter Reael, een broer van Hillegonda, tot baljuw van Vlaardingen, een functie die hun vader ook al had uitgeoefend. Zo wist Willem de belangrijkste functies in de stad binnen de familiekring te houden.
Arent Paspoort overleed echter al op jeugdige leeftijd, vermoedelijk in september 1658[160]. Op 23 november 1658 vertoonde Hillegonda Reael voor de weeskamer een testament, gepasseerd op 19 maart 1650 voor burgemeester en schepenen te Vlaardingen.[161] Dit testament is echter niet bewaard gebleven. Hillegonda bleek als weduwe achtergebleven te zijn met een aantal minderjarige kinderen.

Afbeelding 12: Familiewapen Paspoort
"Gedeeld van blauw en rood, met twee zilver geharnaste, op alle naden met goud geboorde en goud gespoorde mansbeenen met de dij, de beenen sohuingekruist en de voeten naar beneden gericht, over de deelingslijn heen en van onderen vergezeld van een in profil gestelden en over de deelingslijn heen gelegden bruinen moorenkop met zwart kroeshaar, zilveren hoofdband en zilveren oorring. Helm met blauw goud rood goud roode wrong en rechts goud blauwe, links goud roode dekkleeden. Helmteeken: de moorenkop in profil. Schildhouders : twee omringde silveren eenhoorns."
Overgenomen uit: Nederlands Adelsboekje 1916, blz. 48

De oudste zoon, Zacharias Paspoort, gedoopt op 16 mei 1649 te Vlaardingen, studeerde rechten en vestigde zich als advocaat eerst te Vlissingen en later te Middelburg.[162] Een nakomeling van deze Zacharias werd in 1832 tot de adelstand verheven.[163] Van de andere kinderen van Arent Paspoort en Hillegonda Reael zijn geen doopinschrijvingen te Vlaardingen gevonden door een hiaat in de doopboeken van 1650 -1660.
Uit de Vlaardingse bronnen blijkt dat Arent Paspoort in ieder geval één broer en twee zusters had. Zijn broer, Nicolaas Paspoort, oefende een aantal openbare functies uit te Vlaardingen waaronder die van raad, baljuw en schout. Zijn zoon Zacharias, niet te verwarren met de gelijknamige zoon van Arent, werd chirurgijn. Eén van de zussen van Arent, Aagje Paspoort, was gehuwd met Jan Arentsz. Overschie, die in 1662 als oud-schepen en raad van Vlaardingen wordt genoemd. De andere zus, Maria, was in 1662 weduwe en woonde te Delft.[164]
Evenals bij de Dwinglo's was er dus een band tussen de notaris en de ambachtsheren.

Hendrik de Man

Tijdens het basisonderzoek in 1994 kon ik van de vader van Hendrik de Man helemaal niets vinden, maar de nieuwe digitale zoekmethoden[165] leverden uiteindelijk de naam van zijn vader op. In 1678 volgde Hendrik de Man namelijk zijn vader Joost de Man op als leenman met een stuk land te Giessen.[166] Joost woonde toen in Den Haag.

Hendrik legde op 31 december 1653 de eed af als gezworen klerk in handen van Pieter van Ruytenburch tijdens een vergadering van de Heren van de Wet. Hendrik moest zweren geen zaken openbaar te zullen maken die geheim moesten blijven en die hij tijdens zijn werk op de secretarie of tijdens vergaderingen te weten zou komen.[167]

Op 30 september 1658 werd Hendrik de Man als tijdelijk secretaris benoemd na de dood van Arent Paspoort.[168] Ook bekleedde hij al spoedig na Arent's dood het notarisambt. Tevens volgde hij hem op als echtgenoot van Hillegonda Reael. In 1660 wordt Hendrik de Man genoemd als secretaris van de stad en als rentmeester van de Heilige Geestarmen en de gasthuisarmen. Nergens uit de bronnen blijkt dat Hendrik officieel nog steeds niet tot secretaris benoemd was.

We krijgen de indruk dat de ambachtsvrouwe Hendrik de Man alleen maar tolereerde omdat hij met Hillegonda Reael getrouwd was. Nog geen half jaar na het overlijden van Hillegonda, dat we kunnen dateren kort voor 13 augustus 1661[169], nl. op 10 maart 1662 werd mr. Johan Hanedoes door de ambachtsvrouwe als secretaris benoemd.[170] We zagen al dat Hendrik hierdoor in conflict kwam met de ambachtsvrouwe, omdat hij weigerde de papieren van de secretarie die onder hem berustten af te staan.

In 1668 huwde Hendrik de Man de 24-jarige Schiedamse burgemeestersdochter Alida Fockendijck. Samen kregen zij zes kinderen, die in Schiedam werden gedoopt. Drie van hen overleden kort na de geboorte. De andere drie kinderen, onder wie de oudste zoon Hendrik, die in Leiden rechten studeerde, stierven ongehuwd.[171] Uit het eerste huwelijk van Hendrik de Man met Hillegonda Reael waren ook kinderen geboren, maar van hen zijn mij geen namen bekend.[172] Evenmin is het mij bekend of er familieleden van Hendrik de Man in Vlaardingen of Schiedam hebben gewoond.

Johan Roggeveen

De vader van Johan (ook wel Jan genaamd) Roggeveen, Bastiaan Jansz. Roggeveen, was afkomstig van Delfshaven, zijn vrouw Trijntje Cornelisd. van Leeuwen kwam uit Delft. Het paar ondertrouwde te Delfshaven en kreeg op 11 mei 1642 een attestatie om in Delft in het huwelijk te kunnen treden, hetgeen op 18 mei geschiedde.[173] Kort na hun huwelijk zullen zij naar Vlaardingen zijn vertrokken, want daar werd Bastiaan Jansz. Roggeveen als poorter ingeschreven op 17 november 1642.[174] Johan Roggeveen werd dus vermoedelijk te Vlaardingen geboren, maar zijn doopinschrijving is aldaar niet te vinden. Misschien is dit te wijten aan het reeds eerder genoemde hiaat in de doopboeken in de periode 1650-1660. Voor wat betreft zijn familieleden van vaderszijde weten we dat zijn oom Pieter Jansz. Roggeveen schipper was en te Delfshaven woonde. Ook zijn tante Neeltje Jansd. Roggeveen woonde daar. Zij was gehuwd met Jan Michielsz. Veen, grofsmid van beroep. De vader van Johan Roggeveen was brandewijnbrander en kuiper.

In 1676 huwde Johan Roggeveen met Bregje Catijn, een weduwe die toen in Amsterdam woonde. De ondertrouw vond plaats op 30 oktober 1676 te Vlaardingen.

De ouders van Johan Roggeveen overleden vermoedelijk kort na elkaar vóór 25 september 1679. De erfenis bestond voornamelijk uit schulden. Vanuit zijn woonplaats Spijkenisse liet Johan weten dat hij zich met de boedel van zijn ouders *"niet en bemoeije ende dat de heere van de Weth daerin gelieven te doen naer haer welgevallen"*.[175]

Verder is er van Johan Roggeveen in de Vlaardingse archieven niet veel te vinden. In december 1709 verhuisde hij naar Schiedam, waar hij op 1 oktober 1710 werd begraven.

Jacobus Braet

Jacobus Braet werd op 7 juni 1682 te Vlaardingen gedoopt als zoon van Nicolaas Braet en Neeltje Jansd. van Dijk. Nicolaas Braet was schepen van Vlaardingen in 1685 en 1687. Later bekleedde hij ook het schout- en burgemeestersambt.

Neeltje Jansd. van Dijk was zijn derde vrouw. In totaal zijn uit dit derde huwelijk vijf kinderen bekend waarvan er drie volwassen werden. Naast Jacobus waren dat zijn zussen Johanna en Lena. Beide zusters traden enkele malen als

Afbeelding 13: Inschrijving van Catharina Johanna Braet, dochter van Jacobus Braet en Johanna de Jongh in het doopboek van Vlaardingen op 9 mei 1717. Doopgetuigen waren Johan van Ruytenburch en Catharina van der Nisse, de ambachtsheer en vrouwe van Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht.

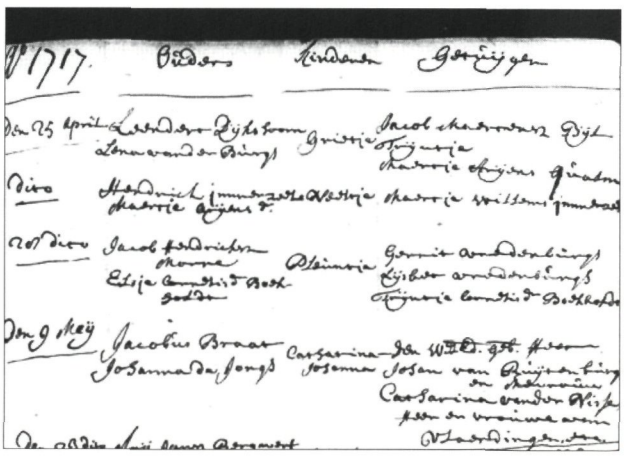

getuige op bij de doop van kinderen van Jacobus. Ook Johan van Ruytenburch en Catharina van der Nisse, ambachtsheer en -vrouwe van Vlaardingen traden een keer als doopgetuige op. Of we de ambachtsheerlijke familie tot de familie- of kennissenkring van Jacobus Braet moeten rekenen, is echter niet duidelijk. Mogelijk waren de ambachtsheer- en vrouwe doopgetuige omdat het hier het zevende kind in het gezin betrof, terwijl de eerder geboren broertjes en zusjes nog in leven waren. Dit was een oude traditie waarbij de zevende zoon, of ook wel het zevende kind, werd vernoemd naar de soeverein, de plaatselijke heer of vrouwe, de stadspatroon of de familieheilige[176]. In dit geval was het kind een meisje dat Catharina Johanna werd genoemd. De moeder van de kinderen van Jacobus was Johanna de Jongh, afkomstig uit Maassluis.
In 1725 nam Jacobus ontslag als secretaris en notaris van Vlaardingen. Uit zijn ontslagbrief blijkt dat hij hiermee het advies van de ambachtsheer opvolgde.[177] Wat precies de reden is geweest van zijn ontslag wordt niet echt duidelijk uit de bronnen. Het huis aan de Hoogstraat verkocht hij aan zijn opvolger Michiel de Vooght. Jacobus Braet vertrok echter niet onmiddellijk uit Vlaardingen, want op 3 september 1726 werd zijn jongste zoon Adrianus nog te Vlaardingen gedoopt.

Het verging de familie Braet klaarblijkelijk niet slecht nadat Jacobus zich uit het openbare leven van Vlaardingen had teruggetrokken. Toen hij op 2 november 1745 overleed, werd hij in de Nederlands Hervormde kerk te Oostvoorne begraven. Zijn graf wordt bedekt met een zerk, waarop het familiewapen is afgebeeld en de tekst: "*Hier leyt begraven/ De heer Jacobus Braet/ in sijn leven vrijheer/ van Sevender overleden/ den 2 november 1745 in/ den ouderdom van 63 jaren/ 4 maanden en 27 dagen*".[178]

Afbeelding 14: Familiewapen Braet zoals dit is afgebeeld op een zegel van Nicolaas Braet, de vader van notaris Jacobus Braet, in 1686.
Collectie Stadsarchief Vlaardingen, tekening door A. Bijl Mzn.

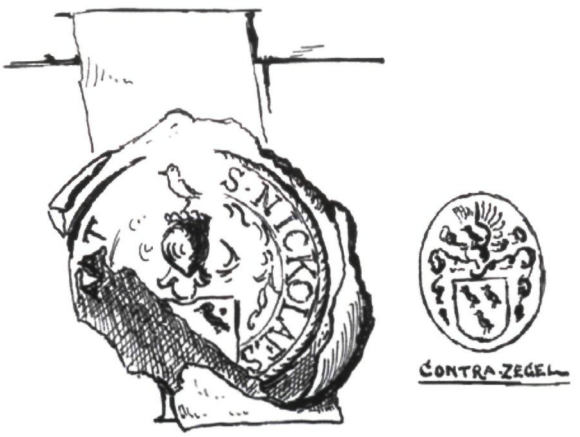

Zijn schoonzoon Isaac Tromer meldt echter in de familiebijbel dat "*onse vader*'" Jacobus Braet is overleden op 2 december(!) 1745 op "*desselfs buijteplaets onder Oostvoorn*" en dat hij in de kerk van Brielle is begraven.[179] Dit laatste lijkt in ieder geval niet correct, want de grafzerk bevindt zich in de kerk van Oostvoorne. Zijn weduwe Johanna de Jongh overleed volgens de familieaantekeningen drie jaar na haar man op 23 november 1748 te Brielle.[180]
In de kerk van Oostvoorne bevindt zich ook nog een raam met daarop in blauw drie zilveren duiven (2,1) rood gebekt en gepoot. De bijbehorende tekst luidt: Heer Jacobus Braet vrijheer van Zevender.[181] Dit wapen met de drie duiven voerde zijn vader Nicolaas ook als schout en burgemeester van Vlaardingen.[182]

Michiel de Vooght
Michiel de Vooght was vermoedelijk afkomstig uit Den Haag.[183]
Hij werd in 1725 als opvolger van Jacobus Braet benoemd. Op 30 september 1725 werd zijn zoon Jacobus te Vlaardingen gedoopt. Het is echter niet gezegd dat Jacobus zijn oudste zoon was, omdat de huwelijksdatum en plaats van Michiel de Vooght en zijn vrouw Alida Vermaten mij niet bekend is. Alida Vermaten was waarschijnlijk een dochter (of anders een zuster) van mr. Laurentius Vermaten. Deze oefende gedurende enige jaren het schoutambt uit te Vlaardingen, maar was niet uit Vlaardingen afkomstig. In totaal werden er negen kinderen van het echtpaar De Vooght-Vermaten te Vlaardingen gedoopt. Onder de doopgetuigen bevonden zich verscheidene leden van de familie De Vooght, zodat Michiel in ieder geval contact met hen moet hebben gehad.
Op 11 maart 1757 wordt een zekere Elisabeth Catharina Vermaat [in 1778 heet zij *Vermaten*] "*zuster*" genoemd van "*Magiel de Voogdt, schout en secretaris te Vlaardingen.*" Hier zal wel schoonzuster zijn bedoeld. Elisabeth is dan ongehuwd. In 1778 wordt zij in een leen opgevolgd door haar minderjarige zoon Jan van der Werf.[184] Zijn vader was Nicolaas van der Werf, in de jaren 1753-1777 substituut baljuw van Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht.[185]

Michiel de Vooght oefende het notarisambt ongewoon lang uit, van 1725 tot en met 1775. In 1775 nam hij ontslag, vermoedelijk op grond van zijn hoge leeftijd. Op 10 april 1776 was Michiel nog in leven want toen was hij nog doopgetuige bij de doop (te Vlaardingen) van een naar hem genoemde kleinzoon.
In 1742 werd Michiel de Vooght in zijn functie van schout en secretaris door het stadsbestuur van Vlaardingen voor het Hof van Holland gedaagd waarbij hij werd veroordeeld om "*ter vergadering van de Wet derzelver Stede in deliberatie te brengen het maken en arresteeren van een nieuw Reglement op het salaris van den Secretaris aldaar*"[186] Klaarblijkelijk was er onenigheid ontstaan tussen de het stadsbestuur en de door de ambachtsheer Diederik van Leyden benoemde

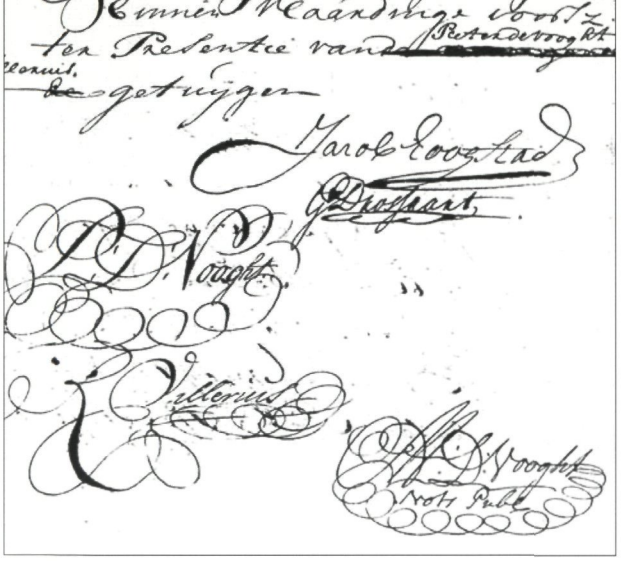

Afbeelding 15: Handtekening van Michiel de Vooght, met de toevoeging "notaris publicq" , onder een notariële akte d.d. 1 augustus 1750. Zijn zoon Pieter de Vooght en Rochus Villerius tekenden als getuigen.
SAV, NAV inv. nr. 41

schout/secretaris over de tarieven die werden gehanteerd.
In 1745 was er nog altijd niets geregeld en overhandigde het stadsbestuur ten overstaan van de commisarissen van het Hof van Holland een "*project Reglement op het salaris van en Stede Vlaardingen*".[187] Dit reglement werd door de commisarissen overgenomen als een tijdelijke overeenkomst waar de secretaris zich aan zou moeten houden tot er een definitieve uitspraak zou zijn in het conflict tussen Diederik van Leyden en het stadsbestuur. In 1749 bleek Michiel toch wat problemen te hebben met dit reglement en werden er, in overleg met beide partijen, wat wijzigingen in aangebracht.[188]

Pieter de Vooght
De levensloop van Pieter de Vooght doet een beetje denken aan die van Arent Dwinglo. Beiden waren zoons van een op lokaal niveau succesvolle vader, beiden volgden hun vader niet op als secretaris maar wel als notaris, beiden huwden een goede partij en beiden gingen uiteindelijk failliet.
Pieter de Vooght werd gedoopt te Vlaardingen in 1729. Van 1751 tot 1761 was hij werkzaam als notaris te Vlaardingen. In 1761 ging hij in ondertrouw met Maria van der Hout, gedoopt op 23 maart 1735 te Maassluis als dochter van Pancras van der Hout en Jannetje Berkel. Tussen 1766 en 1785 werden tien kinderen te Vlaardingen gedoopt. Intussen hield Pieter de Vooght als notaris praktijk te Spaland, maar klaarblijkelijk woonde hij nog steeds te Vlaardingen. Daar woonde hij in ieder geval op 6 augustus 1794 toen hij en zijn echtgenote Maria van der Hout zich tot het Vlaardings stadsbestuur wendden. Pieter verklaarde dat hij *"door geleeden disfortuijn"* niet langer in staat was zijn crediteuren te voldoen. Omdat hij vreesde vervolgd te worden door zijn schuldeisers verzocht hij het stadsbestuur om hem failliet te verklaren. Na een onderzoek door de Heren van de Wet werd de boedel insolvent verklaard en werden er curatoren aangesteld[189]. Dit resulteerde in 1795 in de verkoop van zijn huis, pakhuis en erf aan het Zwarteveld.[190] We zagen al dat dit onroerend goed door zijn schoonmoeder Jannetje Berkel was gekocht en dus door vererving in zijn bezit was gekomen.[191]

Philippus de Heer
De gegevens over Philippus de Heer in de Vlaardingse bronnen zijn schaars. We weten dat hij gehuwd was met Catharina van Gijl en dat hij te Vlaardingen twee kinderen liet dopen, Cornelis in 1776 en Johannes in 1778. Een toevalstreffer leverde indertijd echter toch nog enkele aanvullende gegevens op en gaf de richting aan waar ik meer over hem zou kunnen vinden. Philippus de Heer was de oudste zoon van Gerrit de Heer, in leven secretaris van Maasland en Rozenburg.[192] Philippus schijnt in 1731 geboren te zijn, maar zijn doop heb ik te Maasland niet gevonden. Zijn ouders moeten dus van elders zijn gekomen. Wel vond ik te Maasland de dopen van enkele van zijn broers en zusters waaruit de naam van de vrouw van Gerrit de Heer en de moeder van Philippus blijkt: Anna Christina Amelonse(n).
Waar zijn ouders gewoond hebben voor hun komst naar Maasland blijkt uit de ondertrouwintekening van Philippus d.d. 24 juli 1772, die ik wel in Maasland aantrof. Hij wordt dan *"jongman van 's Hage"* (= Den Haag) genoemd. Zijn bruid, Catharina van Gijl, was afkomstig uit Maassluis. Haar vader, Martinus van Gijl, was weduwnaar toen in Maasland met haar moeder, Jannetje Jansd. Biemondt, een Maaslandse, trouwde.

Philippus was vermoedelijk een kleinzoon van Philippus de Heer en Cornelia van Hove. Laatstgenoemde was in 1735 en 1737 namelijk doopgetuige in Maasland bij een zoon en een dochter van Gerrit de Heer. Cornelia van Hove en Philippus de Heer trouwden in 1705 in Den Haag.[193]

Philippus was dus weliswaar geboren in Den Haag, maar kwam al als kleuter naar Maasland. Klaarblijkelijk hebben Philippus en Catharina de eerste tijd na hun huwelijk ook nog in het dorp aan de Gaag gewoond. Hier werden tenminste in de jaren 1772 en 1774 twee zoontjes gedoopt: Gerrit en Martinus.
Philippus had in ieder geval drie broers die volwassen werden, waarvan er één, Cornelis de Heer doopgetuige was toen Philippus een zoontje Cornelis liet dopen in 1776. Broer Cornelis was gehuwd met Cornelia Maria Badon, een dochter van Johannes Badon[194], de in 1735 aangestelde commissaris der notarissen die hiervoor reeds werd genoemd. Cornelis woonde met zijn vrouw in Maassluis, waar hij een apotheek en een postmeesterschap had overgenomen. De jongste broer van Philippus, Herman de Heer, bleef ongehuwd en

bracht het tot adjunct-schout van Maasland. Van de derde broer is niets bekend.[195]

Toussijn Woordhouder

Ondanks het feit dat Toussijn Woordhouder slechts een korte periode doorbracht in Vlaardingen is er toch vrij veel over hem bekend.

Zo verscheen er in het Rotterdams Jaarboekje van 1938 een artikel over hem door Mr. H.C. Hazewinkel naar aanleiding van het feit dat het gemeentearchief Rotterdam in het bezit was gekomen van de portretten van Mr. Toussijn Woordhouder en zijn echtgenote Constantia Vonck de Neyn, maar ook in de Vlaardingse bronnen is een aantal aardige vermeldingen over hem te vinden.

Toussijn werd gedoopt te Rotterdam op 1 augustus 1748, als zoon van François Woordhouder en Cornelia Beijnen. Hij werd vernoemd naar zijn grootvader van moederszijde, Toussijn van Beijnen. De vader van Toussijn Woordhouder, François, gaf bij zijn huwelijk op afkomstig te zijn van Leeuwarden. Hij zal echter al jong met zijn ouders naar Rotterdam zijn verhuisd, want ook dezen, Nicolaas Woordhouder en Anna Maria van der Leij, kennen we uit de Rotterdamse DTB-registers. In 1724 werd nl. hun dochter Johanna Maria gedoopt. Het echtpaar Woordhouder-Van der Leij woonde toen op de Kaasmarkt te Rotterdam. Grootvader Nicolaas overleed in 1737. Hij was organist van de Grote kerk (St. Laurens) te Rotterdam.[196] De vader van Toussijn was eveneens organist in diezelfde kerk en tevens commissaris van het Amsterdamse binnenveer en klerk van de rentmeester van de Gereformeerde kerk. In deze laatste functie had hij zich aan de kas vergrepen, hetgeen na zijn dood in 1764 uitkwam.[197]

Hazewinkel vermoedt dat pensionaris Meerman van Rotterdam het mogelijk maakte dat Toussijn in Franeker rechten ging studeren. Hazewinkel maakt echter nergens melding van het feit dat Toussijn een oom had, Coenraad Woordhouder, die als secretaris en notaris werkzaam was te Bleiswijk en mogelijk ook nog invloed heeft uitgeoefend op de opleiding van Toussijn. Ook Coenraad's zoon Nicolaus Johannes oefende het notarisambt uit, te Bleiswijk en Moerkapelle. Dat Toussijn na zijn studie werd aangesteld als notaris in het nabij Bleiswijk gelegen Zoetermeer (en Zevender) zal dan ook zeker geen toeval zijn geweest. Het gat in Toussijn's loopbaan van 1773 tot 1783 dat Hazewinkel in zijn artikel constateerde wordt hiermee wel verklaard.[198]

Afbeelding 16: Portret van mr. Toussijn Woordhouder door een anonieme kunstenaar.
Collectie Stadsarchief Vlaardingen

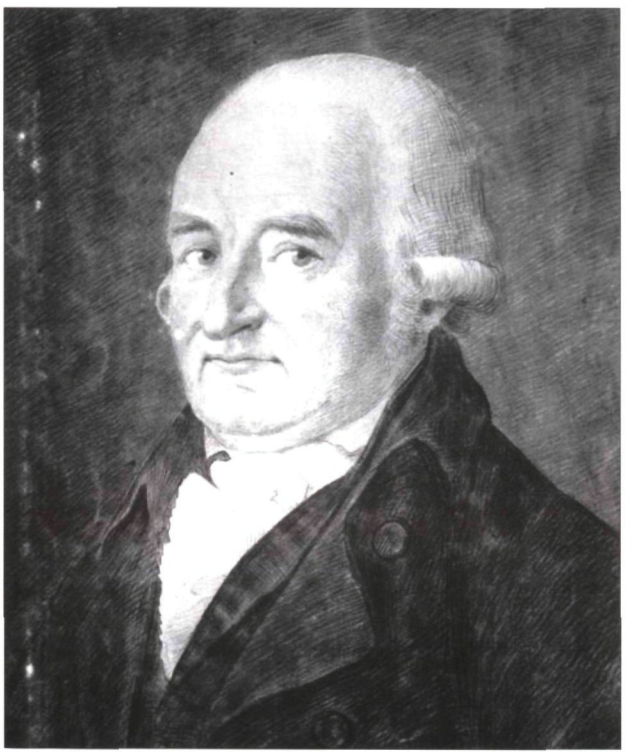

In 1783 werd Toussijn Woordhouder door de Vlaardingse ambachtsheer beëdigd als secretaris van de stad Vlaardingen en het bijbehorende ambacht. Naast het secretarisambt en het notarisambt oefende hij ook nog de functie van schout uit.

Eerder zagen we al dat er geen woonhuis bekend is van Toussijn omdat hij vermoedelijk in een huis van de stad woonde, wèl weten we dat hij in 1786 de helft van een snuifdrogerij en een pelmolen en gebouwen kocht aan de Galgkade.[199] De andere helft van dit perceel had hij reeds in 1784 aangeschaft.[200] Toussijn was dus iemand die investeerde in de lokale nijverheid.

De echtgenote van Toussijn, Constantia Vonck de Neyn, dochter van een Rotterdamse koopman[201], bekleedde te Vlaardingen de functie van regentes van het weeshuis.[202] Zij was zeker tien jaar ouder dan Toussijn en werd gedoopt op 19 oktober 1738 te Rotterdam als dochter van Hendrik Vonck de Neyn en Adriana Coopstadt. Haar vader was o.a. schepen te Rotterdam.[203]

We zagen al dat de Vlaardingse bevolking zich tegen Toussijn Woordhouder keerde, nadat deze zich beledigend had uitgelaten over de Prins van Oranje. Bij de woning van de ambachtsheer te Vlaardingen, werd door enkele afgevaardigden van de bevolking een petitie aangeboden waarin werd verzocht dat *"de persoon van Mr. Tousijn Woordhouder, schout en secretaris dezer steede en van Vlaardingerambacht in beyde voorn. qualiteiten mag worden ontslagen en hoe eerder hoe liever een ander persoon mag worden gequalificeert."*[204]

Hiermee eindigde de carrière van Toussijn Woordhouder in Vlaardingen. Op 27 september 1787 bleken hij en zijn

vrouw Vlaardingen reeds verlaten te hebben. Toussijn Woordhouder keerde terug naar Rotterdam, waar hij zich als advocaat vestigde. Op 22 maart 1789 werd hem een attestatie verleend door de kerkeraad van de Gereformeerde kerk te Vlaardingen. Deze attestatie was echter niet onverdeeld gunstig getuige de zinsnede dat Toussijn en zijn huisvrouw Constantia *"voor zooverre ons bekend, rechtzinnige ledematen in de leere onzer kerke geweest zijn, maar ten aanzien van hun gedrag niet anders kunnen als verklaren, dat zij lieden aan een groot verzuim van den openbaren godsdienst en deszelfs geweide plechtigheden zich hebben schuldig gemaakt"*.[205]
Het lijkt erop dat de kerkeraad vergeten was dat Toussijn kort na zijn benoeming in 1783 een fraai gedicht had geschreven naar aanleiding van het overlijden van de predikant Leendert Kortenhoef, waarin hij zowel de overledene als zijn nieuwe woonplaats in fraaie volzinnen roemde.[206] Toussijn Woordhouder was in zijn tijd en omgeving bekend om zijn gelegenheidsgedichten. Hazewinkel noemt er enkele, maar die stammen uit de jaren die Toussijn in Rotterdam doorbracht. Het gedicht ter nagedachtenis aan predikant Kortenhoef dateert echter duidelijk uit zijn Vlaardingse periode.

Jan Kramer
Hoewel de naam Kramer in Vlaardingen wel voorkwam in de 18e eeuw, lukte het mij niet om iets over de familie van Jan Kramer te weten te komen. Al spoedig bleek de reden. Uit de transportakten bleek namelijk dat zijn weduwe Charlotte Willemina Susanna de Charon de St. Germain heette. Omdat een dergelijke achternaam veel meer perspectieven biedt voor genealogische naspeuringen dan de veel voorkomende naam Kramer, besloot ik het echtpaar van de andere kant te benaderen. Via de Beresteyn[207] werd ik verwezen naar een uitgebreid artikel in de Nederlandsche Leeuw van 1932. Charlotte Wilhelmina Susanne de Charon de St. Germain werd in 1722 gedoopt te Den Haag als dochter van Guillaume (Willem) de Charon de St. Germain en van Maria Josepha d'Aredondo.[208] Guillaume kwam uit Frankrijk en stamde uit een aanzienlijk adellijk geslacht, Maria Josepha stamde uit een Spaans geslacht.[209] Op 29 juli 1760 huwde Charlotte te Warnsveld met Jan Kramer. Zij gaf toen op 30 jaar te zijn, maar in werkelijkheid was zij reeds 37. Jan Kramer daarentegen was pas 26(!). Het echtpaar was in Amsterdam in ondertrouw gegaan en volgens de ondertrouwinschrijving kwam Jan Kramer uit Hamburg.[210] Het was dus niet zo vreemd dat in de Vlaardingse archieven niets over zijn familie te vinden was.
Jan Kramer en zijn echtgenote woonden aanvankelijk in Den Haag. Toen hij als notaris werd benoemd in Vlaardingen, zal hij daar ongetwijfeld domicilie hebben gekozen. Na zijn overlijden op 19 april 1803 verhuisde zijn weduwe echter snel terug naar Den Haag, waar zij een jaar later op 18 mei 1804 overleed.

Pieter Verkade
Pieter Verkade werd geboren te Nootdorp, maar gedoopt in het nabijgelegen Zoetermeer. De doopplechtigheid vond plaats op 22 februari 1767. Hij was een zoon van Pieter Pietersz. Verkade en Jaapje Vranckend. van der Vaart. Zijn vader was meester broodbakker en oefende tevens de functie uit van schepen te Zegwaard.[211] De familie Verkade is van oorsprong afkomstig uit Maasland.
Pieter was dus in tegenstelling tot zijn directe voorgangers van veel eenvoudiger 'komaf'. Hij werd op het advocatenkantoor van Toussijn Woordhouder te Rotterdam opgeleid.[212] In 1795 werd hij secretaris van Vlaardingen en op 15 juli 1796 aldaar geadmitteerd als notaris. Hij oefende het notarisambt uit tot aan zijn dood in 1848, in totaal dus maar liefst 52 jaar lang! Hij maakte de overgang mee van het 'oude' notariaat naar het 'nieuwe' notariaat, waarbij veel nieuwe regels werden ingevoerd.

Afbeelding 17: Pieter Verkade, notaris te Vlaardingen 1795-1848
Collectie Stadsarchief Vlaardingen

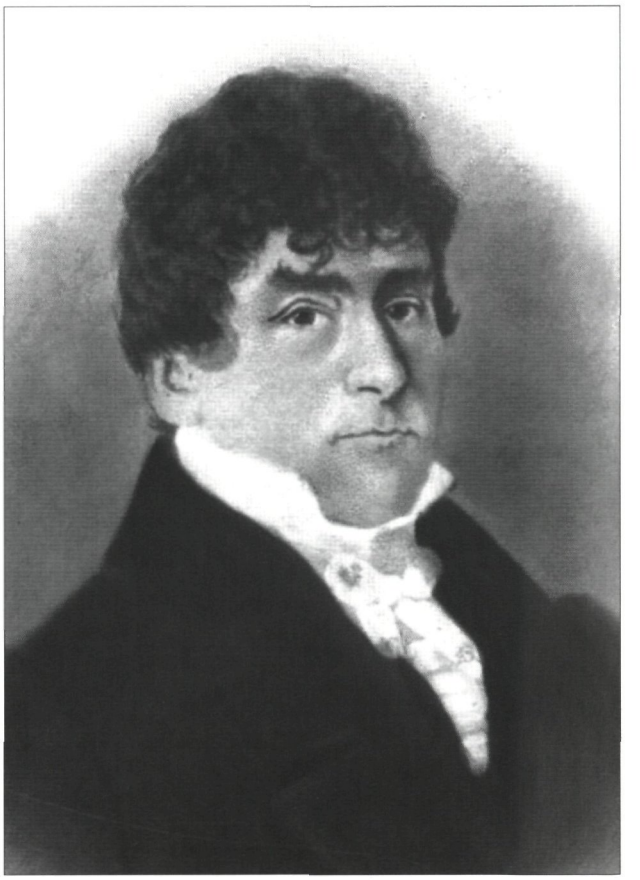

Pieter Verkade was overigens naast zijn werkzaamheden als notaris in zijn tijd ook bekend als numismaat (= munten- en penningenverzamelaar). In 1848 verscheen van zijn hand het *'Muntboek, bevattende de namen en afbeeldingen van munten, geslagen in de zeven Vereenigde Nederlandsche provinciën sedert den vrede van Gent tot op onzen tijd'*.[213]

Op 13 december 1795, dus kort na zijn benoeming als secretaris van Vlaardingen, trouwde Pieter met Pietronella Leonarda de Lang. In totaal kregen zij negen kinderen, drie zonen en zes dochters. Twee van zijn zonen, te weten Jacobus Casparus en Ericus Gerhardus, waren eveneens notaris te Vlaardingen. Beiden overleden echter voor hun vader in respectievelijk 1838 en 1835. Pieter zelf overleed te Vlaardingen op 2 januari 1848, slechts twee dagen na zijn echtgenote.[214]

Pieter Verkade is de enige notaris van vóór 1811 wiens naam nog tot in de jaren 70 van de vorige eeuw heeft voortgeleefd in een straatnaam.

Conclusie:

Concluderend kunnen we zeggen dat de Vlaardingse notariële archieven zoals die ons nu ter beschikking staan, met name voor wat betreft de 17e-eeuwse protocollen, niet in de huidige vorm via de gangbare weg, dat wil zeggen door inlevering van de protocollen bij de secretarie, aan ons zijn overgeleverd. Uit de overdrachtslijst van 1803 blijkt dat van de 17e-eeuwse notarissen alleen de protocollen van Johan Dwinglo II zich toen op de Vlaardingse secretarie bevonden. De 17e-eeuwse protocollen die nu wel aanwezig blijken te zijn, moeten bij de grootscheepse inventarisatie, die door de Broederschap der Notarissen werd uitgevoerd aan het begin van de 20e eeuw, tevoorschijn zijn gekomen.
Tijdens deze inventarisatie bleek dat notarissen die van standplaats veranderden hun protocollen gewoon hadden meegenomen, waardoor deze in particuliere archieven of op secretarieën elders terecht waren gekomen.
Door maatregelen van de Staten van Holland en Westfriesland werd op het inleveren van de protocollen in de loop van de 18e eeuw meer controle uitgeoefend, zodat de 18e-eeuwse notariële protocollen wel compleet via de secretarie in het Vlaardings Stadsarchief terecht zijn gekomen.
Soms bestaat de mogelijkheid om via andere archiefbronnen iets te weten te komen over de verloren gegane protocollen. Zo worden tenminste vijftien door Arent Paspoort opgestelde testamenten genoemd in de Vlaardingse weeskamerarchieven.
Voor wat betreft de persoon van de notaris kunnen we zeggen dat deze in het algemeen niet uit Vlaardingen zelf kwam. Van de notarissen die wel in Vlaardingen werden geboren, is bekend dat hun ouders niet uit deze stad kwamen. Ook de echtgenotes van de notarissen kwamen op een enkele uitzondering na niet uit Vlaardingen.
Vijf van de negentien Vlaardingse notarissen hadden zelf een universitaire opleiding genoten. Diegenen die zelf geen universitaire opleiding hadden, vonden dit voor hun zo(o)n(en), voor zover zij die hadden, echter wèl een goede basis.
De meeste notarissen die in Vlaardingen resideerden in de hier behandelde periode waren zonen van ambachtslieden of van vaders die openbare functies bekleedden. Het lijkt erop dat de huwelijkspartners van de notarissen die tevens het secretarisambt vervulden of wier vader notaris en secretaris was geweest, uit hogere sociale kringen stamden dan die van de notarissen die alleen maar notaris waren. Ook het feit dat die laatstgenoemde categorie veel minder voorkomt in de bronnen dan de eerstgenoemde categorie, doet vermoeden dat er tussen de twee categorieën notarissen sociale verschillen waren.
Uit het onderzoek naar de bewoners van het rijtje huizen, waar het notarishuis toebehoorde, blijkt dat hier aanvankelijk veel ambachtslieden woonden. Vanaf midden 17e eeuw komen we hier echter steeds meer bewoners tegen die hogere posities bekleedden zoals chirurgijn, reder of koopman òf die een functie in het stadsbestuur uitoefenden. Het is duidelijk dat zich op dit stukje Hoogstraat de elite van de stad vestigde en dat de Vlaardingse notarissen, zeker zij die het notarisambt uitoefenden in combinatie met het secretarisambt, daartoe behoorden.

Gebruikte afkortingen:

ASV	Archieven Stadsbestuur Vlaardingen
CBG	Centraal Bureau voor Genealogie
NA	Nationaal Archief (voorheen: ARA, Algemeen Rijksarchief)
NAd	Nederlands Adelsboekje
NAD	Notariële Archieven Delft
NAV	Notariële Archieven Vlaardingen
ONAS	Oud Notariële Archieven Schiedam
RAV	Rechterlijke Archieven Vlaardingen
SAV	Stadsarchief Vlaardingen

Verklarende woordenlijst:

admissie	toelating
attestatie	verklaring
comparant	persoon die bij een notaris verschijnt om een akte te laten opmaken
DTB-registers	Doop-, Trouw- en Begraafregisters. Deze dateren van vóór de invoering van de Burgelijke Stand.
geadmitteerd	toegelaten
procuratie	schriftelijke volmacht
procureur	vertegenwoordiger van de procederende partij
protocol	1. boek waarin akten en oorkonden worden geschreven 2. het archief van (klad)akten: het notarieel protocol = het archief van de notaris
postulant	kandidaat

Bijlage 1.
Gelegenheidsgedicht gemaakt door Toussijn Woordhouder.

Op het afsterven van den weleerw: zeergel: Heere Leendert van Kortenhoef, gelieft leeraar in de gemeente van Vlaardingen;
overleeden in den ouderdom van 29 jaar en 5 weken den 22 nov: 1783.

Moest gij dus onverwagt voor 't wreede noodlot bukken!
Zien we U in uwe jeugd
Aan uwe maagen, aan uw Gade, en ons ontrukken
o Pronkbeeld van de deugd!
Opregte Kortenhoef! Die minsaamheid met ijver,
Geleerdheid met verstand
Regtzinnig paarde: niet als een vervolgziek drijver,
Hoe ras keerd vreugd in druk!
Wat heil mogt Vlaarding zich niet van uw komst voorspellen.
Elk wenschte zich geluk.
Gij wierd, eenparig door de broederschap verkozen,
Eenparig goedgekeurd.
Men vond van zulk een keus naar voorbeeld hier te vooren,
Wijl 't zeltzaam zoo gebeurd
Zag dese stad met smert haar VIERVANT zig ontrooven,
Door haar zoo teer bemind;
Zij mogt zich zelven weer van U veel goeds beloven,
van U, haar Viervants vrind.
Hoe christlijk eensgezind zag ze U met Esveld leeren,
uw waarden amptgenoot!
Wat kon uw komst zijn ziel al vergenoegen geeven;
Hoe treurt hij om uw dood!
Uw dood! ....'t is als een droom: dat woord klinkt ons en de onzen
Gelijk een donderstem:
Men denkt de heilleer nog uit uwen mond te hooren,
Zoo rijk van kragt en klem.
Nauw zijn twee maanden sinds ge uw intreê deed, verloopen,
En Gij!... Gij zijt niet meer!
Wat mogt men van uw werk een rijke zeegen hoopen,
Ter dienst van uwen Heer.
Nog riekt uw wierrook, naar den Hemel opgezonden,
Voor Vlaardings rijke Vloot,
Door Gods Voorsienigheid bewaart, en ongeschonden
Gekeerd in haaren schoot.
De jongste rustdag zag u bezig in uw poogen,
Ter kansel tweemaal treên
Hoe treflijk maalde gij de broosheid, voor elks oogen,
van 't leven hier beneên
Ge ontried toen elk voor 't laatst zijn hoop op 't Hof te bouwen;
Gij schetste 't Zalig lot
Van hem, wiens Ziel gerust zich durft op God betrouwen,
Der Heijerscharen God (*)
Dat lot (dits'onse troost) geniet Gij door uw sterven
Volmaakter dan voorheen.
Dus slaaken wij, hoe noowê, o Kortenhoef! U derven,
ons kermen en geween.
Wierd ge aan uw braaf geslagt, wierd Gij te vroeg ontoogen
Aan uwe Weduwvrouw,
't Geluk, dat Gij geniet, zweer ons gestaag voor d'oogen
In onsen bittren rouw!

TOUSSIJN WOORDHOUDER
(*) des overledene laaste textwoorden int Psalm 84 vers 13.

Voetnoten

1. Dit artikel is een bewerking van een werkstuk dat gemaakt werd in opdracht van prof. dr. F.C.J. Ketelaar voor het keuzevak Archiefwetenschap aan de Universiteit Leiden in het studiejaar 1993-1994. In deze bewerking zijn tevens nieuwe gegevens verwerkt die in de afgelopen jaren werden verzameld.
2. A.F. Gehlen, Notariële akten uit de 17e en 18e eeuw. Handleiding voor gebruikers, (Zutphen 1986) [Werken der Stichting tot uitgaaf der bronnen van het oud-vaderlands recht 12], 11
3. Tentoonstellingscatalogus (Bibliotheek Stadsarchief Vlaardingen inv. nr. III-H-283)/ Gehlen, 11
4. Gehlen, 11
5. Tentoonstellingscatalogus, 1
6. Nationaal Archief (NA), Notariële Archieven Zuid-Holland, toegang 3.04.01, blz. 333
7. Het kwam regelmatig voor dat er twee kinderen in één gezin dezelfde naam droegen door de strenge vernoemingsregels die werden gehanteerd. Vaak werden deze kinderen dan onderscheiden met toevoegingen als 'jonge', 'oude', 'grote', 'kleine', dus 'jonge' Jan ter onderscheiding van 'oude' Jan.
8. M.C. Sigal, Archiefsprokkels, Eerste honderdtal nr. 91/Tentoonstellingscatalogus, 2/ASV inv. nr. 44, 22v-23
9. N.J.M. Dresch, De archieven der colleges, die over het tegenwoordig gebied der Gemeente Schiedam rechtspraak hebben uitgeoefend en van de notarissen die er hebben gefungeerd, 1344-1811 (Schiedam 1918), 83
10. ASV inv. nr. 275, f. 72-75v
11. RAV inv. nr. 148, f. 38
12. NAV inv. nr. 3a
13. ONAS 766, f. 1237. Annetje Willemsd. van Diepen, laatst wed. van Simon Leendertsz. van der Meer, wonende in de heerlijkheid van de Souteveen blijkt een testament gepasseerd te hebben op 15 mei 1676 voor Johan Roggeveen, notaris tot Vlaardingen. Akte d.d. 21 november 1682
14. RAV inv. nr. 146, f. 10-11vo
15. ASV inv. nr. 277, f. 237v
16. Dresch, 94
17. C. Hoek, Acten in het familie-archief de Clercque Wissocq de Sousberghe in het Rijksarchief te Gent, Ons Voorgeslacht 1979, 120-121
18. P.C.M. Schölvinck, Die van Delff en die van Delfland voor de Grote Raad 1471-1577 (Delft 1986), 146
19. ASV inv. nr. 65, f. 162
20. ASV inv. nr. 60, f. 54
21. NA, Archieven Staten van Holland vóór 1572, inv. nr. 1460, f. 5v (Kopie Stadsarchief Vlaardingen)
22. Ibidem, f. 2
23. RAV inv. nr. 92, f. 377r
24. ASV inv. nr. 274, f. 39
25. C. Hoek en J.H. Brakke, Repertorium op de lenen van Mathenesse 1344-1798, Jaarboek Ons Voorgeslacht 1956, 53
26. RAV inv. nr. 93, f. 25v
27. RAV inv. nr. 93, f. 25v
28. Rechterlijk Archief Vlaardinger-Ambacht, inv. nr. 23, losse akte tussen folio 267v en 268
29. ASV inv. nr. 65, Schouwboek brandgeweer, f 162
30. NAV inv. nr. 1, f. 46
31. NA, Inventaris notarieel archief Leiden
32. Dit is de oudst bekend datum van een akte verleden door Arent Paspoort waar in de bronnen sprake van is. Mogelijk oefende hij het notarisambt echter al in 1647 uit.
33. Van Linden v.d. Heuvell, Uit de geschiedenis van het weeshuis te Vlaardingen, 217
34. ASV inv. nr. 275, f. 283; 288; 292; 292v; 293; 295v; 296; 311; 313v; 317v; 319; 325; 321; 324v ASV inv. nr. 277, f. 12
35. ONA Rotterdam, inv. nr. 212 akte 142
36. NAV inv. nr. 5, f. 28
37. J.H. van Linden v.d. Heuvell en J. Hoogendijk Kzn., De regeering van Vlaardingen ('s Gravenhage 1913). In een andere bron blijkt hij Jan Korsz. Schep te heten, Ons Voorgeslacht 1989, 7
38. Gehlen, 12
39. NAV inv. nr. 1, f. 163
40. NAV inv. nr. 1, f. 168
41. NAV inv. nr. 3, f. 2
42. NAV inv. nr. 3, f. 41/45/131
43. NAV inv. nr. 3, f. 195/219/223
44. NAV inv. nr. 3, f. 219
45. ASV inv. nr. 34, f. 8v
46. RAV inv. nr. 34, f. 77
47. J.G. Frederiks en F. Jos van den Branden, Biografisch woordenboek der Noord- en Zuidnederlandse letterkunde (Amsterdam 1888), 818
48. ASV inv. nr. 42, f. 26
49. Van Linden v.d. Heuvell, 'regeering', 8-10
50. Van Linden v.d. Heuvell, 'weeshuis', 217
51. Van Linden v.d. Heuvell, 'regeering'. Johan Dwinglo 1617-1619 (waarnemend), Jacobus Braet 1709-1724, Michiel de Vooght 1734-1775 (en in 1728 waarnemend), Philippus de Heer 1775-1782, Toussijn Woordhouder 1783-1787, Albertus Henricus Engelbert van Banchem 1787 (waarnemend), Jan Kramer 1787-1795.
52. Gehlen, 12
53. Album studiosorum academiae Lugduno Batavae MDLXXV - MDCCCLXXV ('s-Gravenhage 1875), 286, 312, 642, 1079/1107, 1132
54. Dresch, 81
55. Archieven van de ambachtsheer inv. nr. 56
56. ASV inv. nr. 2, 34v-37v
57. ASV inv. nr. 2, 39v-40v
58. M.C. Sigal, De drie Maassteden Schiedam - Vlaardingen - Maassluis (Amsterdam 1948), 121
59. Met de "*Heeren van de Weth*" werd het stadsbestuur bedoeld: de schout, burgemeester en schepenen van de stad Vlaardingen.
60. ASV inv. nr. 36, f. 180v-181
61. ASV inv. nr. 38, f. 112v-113
62. J. van Lennep en J. ter Gouw, De uithangteekens in verband met geschiedenis en volksleven beschouwd ('s-Gravenhage 1974), dl. 1, 103
63. NAV inv. nr. 3, f. 136v
64. NAV inv. nr. 5, f. 28
65. RAV inv. nr. 93, f. 25v/ ASV inv. nr. 65, f 162
66. RAV inv. nr. 98, f. 262v
67. RAV inv. nr. 99, f. 355r
68. RAV inv. nr. 94, f. 26v
69. RAV inv. nr. 93, f. 259v
70. RAV inv. nr. 95, f. 236v
71. RAV inv. nr. 100, f. 123v
72. Ibidem
73. RAV inv. nr. 70, f 299v/300r
74. RAV inv. nr. 75, f. 178v
75. RAV inv. nr. 77, 17r
76. RAV inv. nr. 83, f. 310v
77. RAV inv. nr. 86, f. 75
78. RAV inv. nr. 93, f. 259v
79. Ibidem, f. 105v
80. RAV inv. nr. 97, f. 28r
81. RAV inv. nr. 96, f. 255v
82. Archieven van de ambachtsheer, inv. nr. 63
83. RAV inv. nr. 100, f. 22
84. RAV inv. nr. 76, f. 182r
85. RAV inv. nr. 88, f. 88v
86. RAV inv. nr. 83, f. 39
87. RAV inv. nr. 99, f. 149v
88. ASV inv. nr. 35, f. 23v-24
89. RAV inv. nr. 87, f. 127v/ RAV inv. nr. 88, f. 72r
90. RAV inv. nr. 88, f. 72r/RAV inv. nr. 89, f. 168r
91. RAV inv. nr. 89, f. 168r/RAV inv. nr. 91, f. 159r
92. RAV inv. nr. 87, f. 126v/RAV inv. nr. 89, f. 105r
93. RAV inv. nr. 85, f. 247v. Uit de transportakte blijkt niet waar het huis gelegen was.
94. RAV inv. nr. 86, f. 92v
95. RAV inv. nr. 86, f. 93v
96. H.C. Hazewinkel, Bij de portretten van Mr. Toussaint Woordhouder en zijn vrouw, Rotterdams Jaarboekje 1938, 128
97. NAV inv. nr. 1, f. 9
98. NAV inv. nr. 1, f. 16
99. NAV inv. nr. 1, f. 127
100. NAV inv. nr. 1, f. 224
101. NAV inv. nr. 2, f. 120
102. NAV inv. nr. 4, f. 2/ NAV inv. nr. 5, f. 3
103. NAV inv. nr. 4, f. 26
104. NAV inv. nr. 4, f. 163
105. NAV inv. nr. 5, f. 69
106. NAV inv. nr. 5, f. 34/128/129/129v
107. NAV inv. nr. 4, f. 145
108. Dresch, 89
109. NAV inv. nr. 3, f. 51v
110. NAV inv. nr. 1, f. 52/ NAV inv. nr. 4, f. 9/NAV inv. nr. 5, f. 22
111. NAV inv. nr. 1, f. 81/102/ NAV inv. nr. 5, f. 2
112. Archieven van de ambachtsheer, inv. nr. 63
113. Ibidem
114. Ibidem
115. NAV inv. nr. 1, f. 45
116. Archieven van de ambachtsheer, inv. nr. 56
117. Archieven van de ambachtsheer, inv. nr. 63
118. Ibidem
119. NAV inv. nr. 3, f. 189
120. Archieven van de ambachtsheer, inv. nr. 63
121. Archieven van de ambachtsheer, inv. nr. 56
122. Archieven van de ambachtsheer, inv. nr. 56
123. ASV inv. nr. 331*, Inventaris van de archiefbescheiden door de weduwe van secretaris Jan Kramer aan de municipaliteit van Vlaardingen, 1803.
124. Toen nog Algemeen Rijksarchief (ARA)

125. F.L. Hartong, Register der Protocollen van Notarissen in Nederland; samengesteld in opdracht van de Broederschap der Notarissen in Nederland van plm. 1550 tot heden, XIV
126. ASV inv. nr. 34,f. 12-12v
127. Archieven van de ambachtsheer, inv. nr. 56
128. ASV inv. nr. 34, f. 23v-24
129. Archieven van de ambachtsheer, inv. nr. 56
130. Franchois Molenijser, weduwnaar, otr/tr. Delft 21 oktober1628/15 november 1628 Delft met Maria Heyndrickxdr. Vuytom weduwe van Heyndrick Cloetingen. Trouwboek Oude Kerk inv. nr. 20. Deze Franchois is vermoedelijk identiek aan de Vlaardingse notaris.
131. Zijn uitgebreide levensbeschrijving is te vinden in het Biografisch woordenboek van Van der Aa
132. Algemeen Nederlands Familieblad 1891, 210
133. De aanname die dhr. Struijs doet dat Johan 'kennelijk' een tweede voornaam 'Arnoldi' had moet berusten op een misverstand. Arnoldi is de tweede naamvalsvorm in het Latijn en er staat dus gewoon 'Johannes Arnoldusz. Düinglo' ofwel in het Nederlands: Johan Arnoldusz. (Arentsz.) Dwinglo. P.G. Heinsbroek en M.A. Struijs, De zerken in de Nederlandse Hervormde Grote Kerk te Vlaardingen, Vlaardingen 1999, deel II, 89
134. ASV inv. nr. 60, f. 104
135. Heinsbroek en Struijs, 'zerken', deel II, 97
136. Ibidem, 98
137. Ibidem, 98
138. J.J. Vervloet, De parenteel van Doen Beijensz., Zuidhollandse vereniging voor genealogie, (Rotterdam 1989), 13
139. Album Studiosorum, 275/286, 275/312, 298
140. Archieven van de ambachtsheer, inv. nr. 56
141. Van Linden v.d. Heuvell, 'weeshuis', 217
142. NAV inv. nr. 5, f. 106
143. Album Studiosorum, 286 en 312
144. RAV inv. nr. 149, f. 71v/RAV 148, f. 32v
145. RAV inv. nr. 154, f. 8v.
146. ASV inv. nr. 277, f. 72v
147. ASV inv. nr. 277, f. 216
148. Thuenis Zymonsz. jongeman, afkomstig van Cortrijk in Vlaanderen, slootmaker, met Lysbetge Dircx, jongedochter. Delft, Ondertrouwboeken gerecht, inv. nr. 123
149. DTB Schipluiden, Gereformeerd doopboek van 't Woudt, S15, f. 136
150. Ibidem, f. 139.
151. Haar familienaam blijkt uit een akte d.d. 11.09.1631 in NAV inv. nr. 5, f. 129v
152. ASV inv. nr. 60, f. 117
153. NAV inv. nr. 4, f. 143.
154. NAV inv. nr. 4, f. 159.
155. Nederlands Adelsboekje (Nad) 1916, 48
156. ASV inv. nr. 108, Thesauriersrekeningen 1628-1639
157. NAd 1916, 48
158. De ondertrouw vond plaats te Delft op 10 augustus 1647 in de Nieuwe Kerk. Delft DTB inv. nr.71
159. In het Nederlands Adelsboekje van 1916 zowel als in Levensberichten van Zeeuwen staan als haar ouders vermeld Pieter Reael en Alida van Ruytenburch. In het Nederlands *Adelsboekje van 1949 is dit gecorrigeerd.*
160. Volgens het Nederlands Adelsboekje 2000-2001 werd hij begraven in september 1658, maar deze inschrijving werd niet te Vlaardingen aangetroffen. In ieder geval overleed hij niet in 1673 zoals staat vermeld in F. Nagtglas, Levensberichten van Zeeuwen (Middelburg 1890) [Zeeuws genootschap der wetenschappen], dl. 2, 348.
161. ASV inv. nr. 276, f. 1v
162. Levensberichten van Zeeuwen dl. 2, 348
163. Ibidem, 350/ Nederlands Adelsboekje 1916, 48
164. NAV inv. nr. 15, f. 92
165. De belangrijkste genealogische tijdschriften als Ons Voorgeslacht, Gens Nostra en De Nederlandsche Leeuw zijn op CD-ROM te koop en kunnen met een beetje handigheid heel snel op naam of trefwoord worden doorzocht.
166. Ons Voorgeslacht 1977, 153
167. ASV inv. nr. 34, f. 8v
168. ASV inv. nr. 34, f. 16. Zie ook het geschil tussen Hendrik de Man en Alida Jonckheijn, ambachtsvrouwe van Vlaardingen
169. Op die datum vertoonde Hendrik de Man voor de weeskamer namelijk een acte van voogdij verleden voor schepenen te Vlaardingen. ASV 276, 25v. Zij overleed dus niet in april 1674 zoals het Nederlands Adelsboekje ons wil doen geloven (NAd 1916, 48 en NAd 1949, 395, NAd 2000/2001, 399).In 1674 werd in het begraafregister van Vlaardingen geschreven "*april 1674 de zuster van mr. Pieter Rejael*". Dit moet dus op een andere zuster betrekking hebben gehad. Vermoedelijk op Elisabeth Reael, die volgens het dossier Reael (CBG), ongehuwd overleed.
170. Archieven van de ambachtsheer, inv. nr. 56
171. D.G. van Epen, Familieaanteekeningen Fockendijck, de Man, van Middeland en Engelbergh, Nederlandse Leeuw 1925, 247-250
172. ASV inv. nr. 276, f. 25v
173. DTB Delft, inv. nr. 70 Trouwboek Nieuwe Kerk
174. ASV inv. nr. 60, f. 127
175. ASV inv. nr. 35, f. 23v-24
176. Zie over dit gebruik o.a. http://members.home.nl/hupkens/denaam.htm
177. Archieven van de ambachtsheer, inv. nr. 63
178. Bloys van Treslong Prins, Genealogische en heraldische gedenkwaardigheden in en uit de kerken der provincie Zuid-Holland, deel 2A, 266
179. A. van der Poest Clement, Aantekeningen uit een familie-bijbel betreffende het geslacht Tromer, Nederlandsche Leeuw 1910, 296
180. Ibidem, 297
181. Ibidem
182. Vroedschappen der stad Vlaardingen, handschrift Stadsarchief Vlaardingen.
183. Petrus de Vooght, een broer van Michiel, werd als poorter te Vlaardingen ingeschreven op 04.10.1734. Deze Petrus was afkomstig uit Den Haag. ASV inv. nr. 61, f. 24
184. Hoek en Brakke, 'lenen Matenesse', Jaarboek Ons Voorgeslacht 1956, 62
185. A.M. Verbeek, Het geslacht Villerius, Ons Voorgeslacht 1973, 209/ Linden v.d. Heuvell, 'regeering', xxx
186. Stadsarchief Vlaardingen, Archiefbibliotheek VII-C-137
187. Ibidem
188. Ibidem
189. ASV inv. nr. 43, f. 158v-164
190. RAV inv. nr. 88, f. 88v
191. RAV inv. nr. 83, f. 39
192. D.J. Noordam, Leven in Maasland, Een hoog ontwikkelde plattelandssamenleving in de achttiende en het begin van de negentiende eeuw, 200
193. NL 1893, 129
194. SAV, Genealogie Badon
195. Noordam, Leven in Maasland, 200
196. Hazewinkel, 128
197. Ibidem
198. Hazewinkel 128. Hij maakt ook een fout door te zeggen dat Toussijn in 1773 geadmitteerd werd te Vlaardingen als notaris, dit moet zijn te Zevender.
199. RAV inv. nr. 86, f. 233r
200. RAV inv. nr. 86, f. 163v
201. Hazewinkel, 129
202. Hazewinkel, 129/ Van Linden v.d. Heuvell, 'weeshuis', 206
203. W.A. van Rijn, Genealogie van het Rotterdamsche geslacht Van Coopstadt, Nederlandsche Leeuw, 1941, 266
204. Hazewinkel, 129/ Archieven van de ambachtsheer inv. nr. 23c
205. Sigal, 2e hondertal, 8
206. Stadsarchief Vlaardingen, Vlaardingse Handschriften en Documentatieverzameling inv. nr. 524. Voor de tekst zie bijlage 1
207. Met De Beresteyn wordt een genealogisch repertorium bedoeld waarin je kunt zoeken wat er over bepaalde families is gepubliceerd en in welke boeken en tijdschriften.
208. W. Wijnaendts van Resandt, Willem de Charon de Saint Germain en zijne nakomelingen, Nederlandsche Leeuw 1932, 269
209. Ibidem, 227-228
210. Ibidem, 278
211. Nederlands Patriciaat 1954, 374
212. Zie noot 47.
213. Frederiks, 818/819
214. *Nederlands Patriciaat 1954, 374/375*